

Broj 1/2, 2019. Godište VIII.

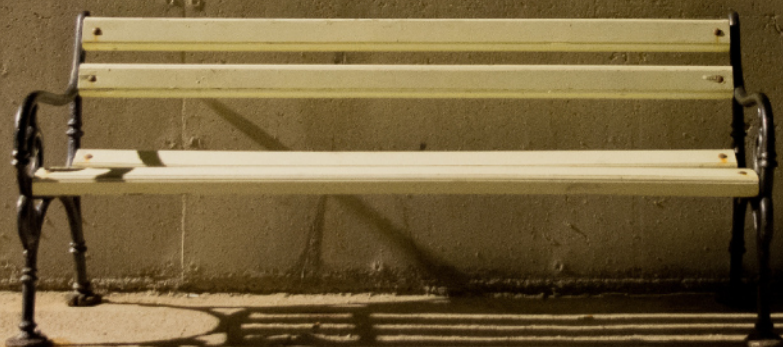
KALIBAR

časopis Društva knjižničara Karlovačke županije

TEMA BROJA

**Knjižnice, kriza, kreativnost:
snaga knjižnica u neizvjesnim vremenima**

IMPRESSUM

KALIBAR: časopis Društva knjižničara
Karlovačke županije

IZDAJE

Društvo knjižničara Karlovačke županije
Ljudevita Šestića 1
47 000 Karlovac

ISSN 2623-5811 (online)
Godište 8., br. 1/2 (2019.)

ZA IZDAVAČA

Lidija Šajatović

UREDNIŠTVO

Gordana Šutej, školska knjižnica | OŠ "Ivan
Goran Kovačić" Duga Resa
Kristina Čunović, Gradska knjižnica "Ivan
Goran Kovačić" Karlovac
Ana Sudarević, školska knjižnica | OŠ Dubovac
Karlovac
Lidija Šajatović, Gradska knjižnica "Ivan
Goran Kovačić" Karlovac

GLAVNI UREDNIK / PRIPREMA / GRAFIČKI DIZAJN

Miroslav Katić, Gradska knjižnica "Ivan Goran
Kovačić" Karlovac

LEKTURA

Vedrana Kovač Vrana, Gradska knjižnica "Ivan
Goran Kovačić" Karlovac

Autor fotografije na naslovnici: Marinko
Polović

godišnje planirano dva broja
godina postavljanja publikacije na mrežu:
2020.

SADRŽAJ

UVODNIK	1
 TEMA BROJA: KNJIŽNICE, KRIZA, KREATIVNOST: snaga knjižnica u neizvjesnim vremenima	
Aleksandra Horvat: Knjižnice u vremenu krize	4
Ivo Tokić: Kako bi u budućnosti mogao izgledati rad narodnih knjižničara?	7
Petar Lukačić: Život bez pametnog telefona	13
 IZ NARODNIH KNJIŽNICA	
Tatjana Basar: Klub ljubitelja poezije "Stihom u srce"	17
Anita Malkoč Bišćan: Zeleni festival – Karlovačka zelena priča	19
Nikolina Brozović Stipetić: Generacija Now u knjižnici za srednjoškolce	23
 IZ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA	
Viktorija Tomšić: Virtualna knjižnica vs. fizička knjižnica	26
Ivana Mateša: Škole za Afriku	30
 VIJESTI IZ KNJIŽNIČARSTVA	
Zorka Renić, Gordana Šutej: 11. Okrugli stol za školske knjižnice: "Prostor i oprema školske knjižnice"	33
Kristina Čunović: Izvješće o stanju u narodnim i školskim knjižnicama Karlovačke županije u 2019. g.	36
Marina Kundić: Osvrt na 45. skupštinu Hrvatskoga knjižničarskog društva	40
Vedrana Kovač Vrana: Izborna skupština Društva knjižničara Karlovačke županije	43

PRIKAZI, INTERVJUI I RAZMIŠLJANJA

Lorena Klokočki: Prikaz knjige: <i>Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijama</i>	46
Intervju s novom predsjednicom DKKŽ-a (razgovor vodio Miroslav Katić)	49

UVODNIK

PANDEMIJA novog koronavirusa koja se pojavila početkom 2020. g., na razne je načine promijenila ljude, ali i društvo u cjelini. U kratkom roku prilagodili smo se novim, drugačijim okolnostima svakodnevnog života. Naučili smo svakodnevno nositi maske, držati fizičku distancu, raditi od kuće, održavati online sastanke, pohađati školu iz dnevnog boravka i još mnogo toga. Istovremeno, ekonomska kriza se produbila, ograničena su kretanja ljudi i ljudske slobode te su ubrzani već prisutni trendovi automatizacije i robotizacije. U takvoj novonastaloj krizi, knjižnice su također korjenito morale promijeniti i prilagoditi svoje poslovanje. Na koje su načine globalne promjene utjecale na rad knjižnica, kako se knjižnice suočavaju s krizom i kakva je u konačnici njihova budućnost, tema je novog broja *Kalibra*: časopisa Društva knjižničara Karlovačke županije.

Tema broja obuhvaća tri rada i to Aleksandre Horvat, Ive Tokića te Petra Lukačića. *Knjižnice u vremenu krize* naslov je rada Aleksandre Horvat, u kojem autorica nastoji sumirati posljedice koje je donijela kriza izazvana pandemijom, a koje kao knjižničari, ali i kao korisnici osjećamo. Ograničenje pristupa policama i onemogućeno slobodno biranje knjiga, pristup građi bez knjižničara kao posrednika ili dulje čekanje tražene knjige, samo su neki od problema s kojima se, kako navodi profesorica Horvat, knjižničari susreću od pojave pandemije. Na kraju rada profesorica Horvat zaključuje kako je ova kriza zasigurno potaknula knjižničare da

preispitaju svoj rad i usluge koje nude te ih usmjerila na njihov osnovni posao, a to je briga za zbirke građe koje knjižnica posjeduje. Ivo Tokić u svom se radu propituje kako bi u budućnosti mogao izgledati rad knjižnica. Razlučio je čimbenike koji djeluju na posao svakog knjižničara, a to su osobni, unutarnji i vanjski, naglašavajući utjecaj vanjskih čimbenika koji su brojni, a protežu se od javnih politika, stanja gospodarstva, preko demografskih kretanja i razvoja tehnologija, sve do promjene društvene paradigme. Tokić promišlja kako bi svaki od tih čimbenika mogao utjecati na rad knjižnica u budućnosti te zaključuje kako je knjižničarska struka u stanju "prilagoditi se, naučiti nova znanja i promijeniti ako treba te tako nadživjeti sve prijetnje". Petar Lukačić u svom članku objašnjava koja su očekivanja korisnika knjižnica 21. stoljeća te kako zahvaljujući kreativnosti napraviti pomak u poslovanju. Responzivne web stranice i mobilne aplikacije svakako su jedan od odgovora, smatra autor.

U rubrici *Iz narodnih knjižnica* Tatjana Basar izvještava o radu Kluba ljubitelja poezije *Stihom u srce*. Klub okuplja zaljubljenike u poeziju, s ciljem druženja, ali i oživljavanja zaboravljenih domaćih i svjetskih pjesnika kroz čitanje njihove poezije te poticanje članova Kluba da stvaraju vlastite zbirke. Anita Malkoč Bišćan u svojem radu predstavlja *Zeleni festival – Karlovačku zelenu priču* koji se ove godine po prvi puta održao u Karlovcu u organizaciji Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Riječ je o cjelodnevnom programu koji je uključivao stručni skup, izložbu, predstavljanje knjiga, izložbu postera te predstavljanje karlovačkih

OPG-ova. Rubriku *Iz narodnih knjižnica* zaključujemo radom Nikoline Brozović Stipetić koja opisuje projekt *Internet of Things* koji su pokrenuli Institut za razvoj i inovativnost mladih i Hrvatski Telekom, a u koji se uključila i Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin.

Rubrika *Iz školskih knjižnica* donosi dva rada. Viktorija Tomšić u svom članku *Virtualna vs. fizička knjižnica* opisuje usluge koje su školski knjižničari pružali u virtualnom okruženju za vrijeme nastave na daljinu te zaključuje kako se, unatoč brojnim uslugama koje nudi virtualna knjižnica, rad fizičke knjižnice ne može zamijeniti, ali ga se može nadopuniti i učiniti kvalitetnijim. Ivana Mateša u svom radu opisuje program *Škole za Afriku* u koji se uključila OŠ Skakavac i koji vodi školska knjižničarka. Ističe kako se ovim programom djeca od najranije dobi uče solidarnosti, a osim što financijski pomažu, učenici bolje upoznaju i koriste knjižničnu građu i usluge te tako proširuju svoja znanja o novom kontinentu.

Ovaj broj donosi i četiri rada u rubrici *Vijesti iz knjižničarstva*. Gordana Šutej i Zorka Renić napisale su *Izvještaj sa 11. Okruglog stola za školske knjižnice: "Prostor i oprema školske knjižnice"*, Kristina Čunović *Izvješće o stanju u narodnim i školskim knjižnicama Karlovačke županije u 2019. g.*, Marina Kundić *Osvrt na 45. skupštinu Hrvatskoga knjižničarskog društva*, dok je Vedrana Kovač Vrana napisala *Izvještaj s održane Skupštine Društva knjižničara Karlovačke županije* na kojoj smo izabrali novo vodstvo Društva.

Na kraju donosimo prikaz knjige *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i*

aplikacijama koji je napisala Lorena Klokočki te intervju s novom predsjednicom Društva knjižničara Karlovačke županije Lidijom Šajatović.

Zahvaljujemo svim autorima što su svojim člancima i priložima doprinijeli kontinuiranom izlasku časopisa i nadamo se da će teme prezentirane u ovom broju *Kalibra* privući pozornost stručne knjižničarske javnosti.

Miroslav Katić

TEMA BROJA

KNJIŽNICE, KRIZA, KREATIVNOST: snaga knjižnica u neizvjesnim vremenima

Autor fotografije: Marinko Polović

KNJIŽNICE U VREMENU KRIZE

prof. dr. sc. Aleksandra Horvat

aleksandra.horvat@zg.t-com.hr

PRIJE gotovo četrdeset godina vodila sam malu stručnu knjižnicu u tadašnjoj Zaraznoj bolnici u Zagrebu. Bila je to starinska i posve ugodna bolnica u kojoj se nije umiralo ili se umiralo samo iznimno, jer su teže zarazne bolesti, kako se tada činilo, bile iskorijenjene, a lakše se učinkovito rješavale postojećim lijekovima. Liječnici su, kao korisnici knjižnice, bili vrlo ugodni i od početka mi nastojali pomoći da se priviknem na novu sredinu. Među ostalim, rekli su mi da mogu biti posve mirna na radnom mjestu jer se zarazne bolesti ne šire putem papira. Naravno da sam im povjerovala pa sam, kad su poslije cjelonoćnih dežurstava, još u istim bijelim ogrtačima koje su nosili na odjelu, stizali u knjižnicu, mirno prihvaćala knjige ili pojedinačne brojeve časopisa iz njihovih ruku i ulagala ih na police. Kad sam otišla iz bolnice, jedna od nekoliko stvari koje sam pamtila bila je ta da papir nije prijenosnik bolesti.

Kad je početkom ove godine COVID-19 ušao u

Hrvatsku, među brojnim propisanim zaštitnim mjerama koje su javne ustanove morale primijeniti, bilo je i uvođenje trodnevne karantene za knjige u knjižnicama. Priznajem, bila sam začuđena: mogu li se ipak zaraziti diranjem papira? Ili se radi o posve novom soju virusa, koji se ponaša drugačije od svih dosad poznatih? Kao knjižničarka ili kao čitateljica koja posuđuje knjige u knjižnici znam da knjige nisu uvijek posve čiste, no mogu li biti i opasne? Naravno, ne mogu odgovoriti na ta pitanja, a u vrijeme dok ovo pišem, s odgovorom oklijevaju i stručnjaci.

U vremenu u kojem stručnjaci posve otvoreno priznaju da ne znaju dovoljno o tome kako će se razvijati i završiti ova kriza u kojoj danas živimo, preostaje mi samo da pokušam sažeti posljedice koje je donijela i koje kao knjižničari, ali i kao korisnici osjećamo. Najprije, a za čitatelja knjiga najvažnije, promijenio se način na koji se

knjižnica koristi, ograničen je pristup policama i zato je onemogućeno prebiranje. Za čitatelja, prebiranje je sigurno jedan od najuzbudljivijih trenutaka u knjižnici, trenutak kad se može naići na knjigu za kojom smo dugo tragali ili na onu za koju nismo ni znali da postoji, a zanima nas. Što ga može zamijeniti? Prebiranje po e - katalogu, ali jesu li ta prebiranja posve jednaka? Postupnju uzbuđenja, možda, ali zanimljiv naslov otkriven slučajnim prebiranjem kataloga, ostat će samo skup metapodataka, sve dok knjiga ne bude pristupačna. A upravo je pristupačnost knjige posebno pogođena novim okolnostima.

Kad je nastupila kriza, knjižnice su u skladu s dobivenim preporukama produljile rok posudbe. Taj je postupak dobrodošao korisniku koji je knjigu posudio, ali svi ostali moraju čekati dulje da mogu dobiti knjigu. Danas, kad se pošalje online rezervacija, ona obično istekne prije nego što se knjiga vrati u knjižnicu pa se postupak mora ponoviti ili od njega odustati, kako god je korisniku draže. Drugim riječima, produžetak roka posudbe znači samo to da se na željenu knjigu mora duže čekati.

Treba li uopće spomenuti da su u jeku krize u proljeće manje knjižnice morale ograničiti broj korisnika koji su istodobno mogli ući u prostor knjižnice pa su onda korisnici propisno udaljeni jedan od drugoga morali čekati pred vratima. Posve zgodno i podnošljivo u proljeće, ali hoće li tako biti i zimi, ostaje nam vidjeti.

Kako je vidljivo iz stručne literature, mnoge se knjižnice sada trude omogućiti korisnicima izravan pristup građi bez knjižničara kao

posrednika, što je svojevrstan paradoks, jer su knjižnice izgradile svoje usluge zasnivajući ih na ljudskom kontaktu. Prije krize knjižničari su ponosno vjerovali da su društveno središte svoje lokalne zajednice, da pružaju pomoć i podršku svojim sugrađanima. U tom ih je uvjerenju podržavao i znatan korpus stručne literature u kojoj se knjižnica opisuje kao ustanova koja pomaže građanima da ostvare svoja temeljna ljudska prava, poput prava na informaciju, na obrazovanje, na sudjelovanje u kulturnom životu. Kako su ljudska prava ionako ozbiljno ugrožena sadašnjom krizom i kako se čini da je jedino pravo za koje se sad moramo izboriti pravo na život, slika tako zamišljene knjižnice danas se čini nejasnom i dalekom. A samo je dvadeset godina prošlo od donošenja *Smjernica za knjižnice i knjižnično zakonodavstvo u Europi* Vijeća Europe, u kojima se knjižnica opisuje kao mjesto susreta stanovnika u lokalnoj zajednici!

Jedna od glavnih atrakcija koje knjižnice nude, različiti programi za korisnike, ozbiljno su ugroženi krizom. Okupljanje većeg broja korisnika u zatvorenom prostoru nije poželjno. A ako se kakav razgovor s autorom ili čitanje teksta želi preseliti online, voditelj se knjižnice odmah nađe sučeljen s neugodnim pitanjima o plaćanju autorskih prava ili čak onima o prikladnosti tehnološke opreme s kojom raspolaže. Naravno, voditelj zna i da mnogi od inače redovitih korisnika knjižnice jednostavno nisu spremni za prijelaz u digitalno. Česti posjetitelji različitih programa stariji su korisnici, a za njih je rizik dolaska u knjižnicu i veći. Pogođeni su i programi za djecu pa se pričanje priča mora prenijeti u e - okruženje.

Ipak, stručna je literatura puna priča o knjižnicama koje se uspješno nose s posljedicama krize. IFLA je spremno uspostavila portal na kojemu se prikupljaju podaci o akcijama pojedinih knjižnica u vrijeme krize. Svoju je strategiju za iduće razdoblje izradila komunicirajući sa članovima isključivo online. Knjižničarima se preporučuje da rade od kuće i da se usmjere na klasične knjižničarske poslove, tj. da više odabiru i nabavljaju građu te da je katalogiziraju i klasificiraju. Vrijeme krize očito je pogodno za nadoknađivanje zaostataka. Knjižničari u Hrvatskoj javljaju da su intenzivirali komunikaciju s korisnicima na društvenim mrežama i tvrde da su rezultati sjajni. Najvažnije je ipak da su ostali u kontaktu s korisnicima koje nagovaraju da čitaju e - knjige, a nude im i druge e - usluge.

Knjižničarski se život danas, kao i život svih nas, dijeli na onaj prije i onaj poslije krize. Vrijeme krize sigurno je potaknulo knjižničare da preispitaju svoj rad i usluge koje nude i usmjerilo ih prema njihovom osnovnom poslu, brizi za zbirke građe koje knjižnica posjeduje. U usamljeničkom životu koji danas svi vodimo, bilo bi dobro da su te zbirke vidljivije i da im korisnici mogu pristupiti od kuće u bilo koje vrijeme. I to ne uvijek zbog čitanja; katkad je potrebno samo provjeriti sjećamo li se dobro nekog citata ili imena, je li neki nakladnik doista prvi objavio neki prijevod, koji su naslovi nekog autora objavljeni na hrvatskom. Dakako, internetske su nas tražilice razmazile pa je moguće i sanjati da bismo jednom mogli pristupiti obilju podataka koje kriju knjižnične zbirke jednako lako i brzo. Zasad je zbirkama moguće pristupiti samo putem e - kataloga,

što znači da možemo identificirati i locirati građu, ali je ne možemo čitati ili barem pregledati. Pitam se zato je li Hrvatska uistinu odustala od opsežne digitalizacije barem obveznog primjerka i vrijednih zavičajnih zbirki pojedinih knjižnica? Kao i u drugim zemljama, jednom bi se odredbom moglo riješiti pitanje autorskih prava, jer se u konačnici radi o tzv. rasprodanim djelima odnosno onima koja se više ne mogu nabaviti u redovitoj prodaji. Da je Hrvatska izvela svoju opsežnu digitalizaciju knjižnične građe prije desetak godina, kad su to činile druge europske zemlje, sad bismo, sjedeći za računalom kod kuće, usred pandemije, mogli ne odlazeći u knjižnicu provjeriti neku godinu, nakladnika, ime, naslove ili jednostavno, neke činjenice. Znanstveni, ali i kreativni rad bio bi mnogo lakši, a raspoloženje bolje.

KAKO BI U BUDUĆNOSTI MOGAO IZGLEDATI RAD NARODNIH KNJIŽNIČARA?

mr. sc. Ivo Tokić, viši knjižničar

INA - Industrija nafte, d. d.

ivo.tokic@ina.hr

Uvod

KNJIŽNIČARSTVO je vjerojatno jedno od najdugovječnijih javnih zanimanja na svijetu. Međutim, goleme društvene promjene koje dolaze smjenom svake velike povijesne epohe, donosile su i velike izazove i rizike za knjižnice i knjižničare, ponekad dovodeći u pitanje i njihovu osobnu egzistencijalnu sudbinu.

Što rade narodni knjižničari, a tiče se korisnika?

Kao što navodi [IFLA-in Etički kodeks za knjižničare](#), "osnovna je zadaća knjižničara svima osigurati pristup informacijama u svrhu osobnog razvoja, obrazovanja, kulturnog uzdizanja, slobodnih aktivnosti, ekonomske djelatnosti i obaviještenog sudjelovanja u

demokraciji i u njezinom unaprjeđenju. Knjižničari odbijaju svaki oblik ograničavanja u pristupu informacijama i idejama, najčešće cenzuru koju nameću države, vlade i vjerske ustanove ili ustanove civilnog društva. [...] Kako bi promicali inkluziju i iskorijenili diskriminaciju, knjižničari osiguravaju pružanje jednakih usluga svima bez obzira na dob, državljanstvo, političko uvjerenje, tjelesne ili mentalne sposobnosti, rodni identitet, nasljeđe, obrazovanje, prihode, status emigranta ili azilanta, bračni status, podrijetlo, rasu, jezik, vjeru ili spolnu orijentaciju. [...] Knjižničari poštuju osobnu privatnost i zaštitu osobnih podataka. [...] Knjižničari su posvećeni neutralnosti i nepristranosti u zbirkama, pristupu i uslugama".

Društvena uloga, ideali i zadaci knjižničara, onako kako su ih proklamirali UNESCO i IFLA, trebali bi predstavljati cilj i smisao rada svih knjižničara koji rade u javnom sektoru. No, čini se da se te smjernice suočavaju sa značajnim rizicima koje nosi suvremeni društveni razvoj, a koji bi ih mogli redefinirati i promijeniti im smisao. A time bi se značajno mogao promijeniti i rad knjižničara u narodnim knjižnicama kakve poznajemo danas.

Čimbenici koji utječu na rad narodnih knjižničara

Načelno se može kazati da postoje tri ključne vrste čimbenika koji značajno djeluju na posao knjižničara u narodnim knjižnicama.

Osobni čimbenici su intelektualni, psihološki i emocionalni aspekti samog knjižničara. Oni se očituju u osobnoj predanosti knjižničara, njegovom osobnom pogledu na svoj rad i voljom za takav rad, u njegovim stručnim i radnim kompetencijama, osobnim ambicijama i osjećaju samoispunjenja i zadovoljstva. Svi ti osobni čimbenici bitno određuju kako knjižničari rade u postojećim uvjetima te mogu objasniti ponekad i jako velike razlike među njima i njihovom odnosu prema poslu i korisnicima, čak i kada se radi o knjižničarima u istoj narodnoj knjižnici – dakle, kad su svi unutrašnji i vanjski čimbenici isti za sve.

Unutrašnji čimbenici (stručni knjižnični) uključuju čimbenike koji utječu na knjižničarstvo kao struku te daju stručni okvir za uvjete rada svakog knjižničara. To se odnosi na normativne knjižnične propise, poput zakona i podzakonskih akata (npr. pravilnici),

knjižničnih standarda, internih propisa o radu ili sistematizaciji radnih mjesta u knjižnici i sl., te sustave upravljanja kvalitetom rada u knjižnici, ako je takav sustav preuzet kao obavezan. Takvim propisima se formalno i pravno regulira provedba ciljeva i radnih aktivnosti koje se provode u knjižnici, kao i definiranje preduvjeta potrebnih za takav rad.

Vanjski čimbenici djeluju na društvo u cjelini, pa tako i na knjižničare. Taj spektar uključuje najširi izbor čimbenika, od javnih politika (npr. u kulturi, znanosti, obrazovanju), stanja gospodarstva, preko demografskih kretanja i razvoja tehnologija, sve do promjene društvene paradigme.

U ovom ćemo ogledu našu pozornost usmjeriti na vanjske čimbenike jer oni značajno utječu na opći položaj i rad knjižničara u narodnim knjižnicama.

Vanjski čimbenici kao rizici za dosadašnji način rada narodnih knjižničara

Javne politike: Na knjižnicama se može štedjeti, a zaposliti možeš bilo koga?

Vidimo da trend gospodarskog razvoja u društvu može utjecati na javne politike osnivača knjižnice koje su usmjerene na traženje ušteda u financiranju rada narodnih knjižnica. Vjerojatno je da će u budućnosti taj trend biti još izraženiji. Alternativa je natjecanje za financiranje kroz projekte. Ali, takvo financiranje nije trajnije naravi i nema jamstva da će se financiranje neke aktivnosti nastaviti po isteku projekta. Uz to, knjižnice su prisiljene dio svojih aktivnosti, posebno

one inovativne, razbijati u odvojene privremene projekte, umjesto da se one provode kao trajna aktivnost knjižničara.

Nadalje, javne politike koje zagovaraju prevlast slobodnog tržišta mogu negativno utjecati i na unutrašnje stručne knjižnične čimbenike kao što su zakonski propisi. Novi zakonski propisi po ocjeni knjižničnih stručnih organizacija znače daljnju eroziju ranije postignutih knjižničnih standarda kvalitete rada i položaja knjižničara jer, osim konkurencije privatnih i javnih knjižnica za iste resurse, nedovoljno se priznaje školovanost, a omogućava priučenost. Ako se trend ovakve erozije knjižničarske struke događa već danas, kako će tek izgledati u budućnosti?

Struka će se svakako naći pod udarom, kako tehnoloških, tako i društvenih promjena. I dok je udar tehnoloških promjena svima očigledan jer se ogleda u vidljivim tehničkim oblicima rada, pritisak promjene društvene paradigme je manje očigledan, s obzirom da se tiče duhovne i konceptualne strane posla. Zbog toga je možda čak i razorniji za budući rad narodnih knjižničara jer će mijenjajući načela mijenjati praktične ciljeve i zadatke knjižničara.

Razvoj tehnologija: Dobar sluga, loš gospodar?

Tehnološke promjene kojima danas svjedočimo već su mnogima dobro poznate. U velikim narodnim knjižnicama u inozemstvu neki su procesi već posve automatizirani. Možda će i u skoroj budućnosti isključivo tako funkcionirati knjižnice: s knjižničarima "iza scene" i korisnicima "prepuštenima samima sebi"?

Digitalna transformacija koja će zaživjeti kad se širom svijeta instaliraju 5G mreže označit će pravi početak 4. industrijske revolucije koja će nas odvesti tamo gdje danas nitko ozbiljan ne može sagledati niti predvidjeti tehnološki razvoj ni za idućih 30 godina, a kamoli za dulje vrijeme.

Kako će točno izgledati rad narodnih knjižničara za, recimo, nekih 30 godina? Vjerojatno će dio aktivnosti biti isti kao i dosad, dio će se svakako promijeniti pod utjecajem tehnologije ili drugih razloga, dok će dio aktivnosti biti inovativan i sasvim drugačiji od bilo čega što sada poznajemo. Informatičke tehnologije poput virtualne stvarnosti (VR), uvećane stvarnosti (AR), Internet stvari (I-o-T) i umjetne inteligencije u budućnosti će donijeti danas teško zamislive koncepte i oblike rada u knjižnici. Shodno tome, zahtijevat će od knjižničara usvajanje nekih sasvim novih tehničkih kompetencija i prilagodbu na neke nove aktivnosti. Međutim, još važnije, tražit će kreativnu prilagodbu i na nove načine promišljanja i koncepte jer takva tehnologija ima svoje zahtjeve i rješenja koja su značajno drugačija od danas uobičajenih, a koja vjerojatno neće ići uvijek u korist knjižničara i korisnika.

Novi oblici rada i statusa knjižničara

Ne znamo hoće li sadašnji oblici rada i profesionalnog statusa ostati takvi i u doglednoj budućnosti. Teško je zamisliti da bi, u radikalnom slučaju, mogle postojati knjižnice bez knjižničara?! Međutim, trendovi na tržištu rada i organizaciji procesa idu za drugačijom organizacijom poznatih radnih procesa kako bi se mogla implementirati

digitalna transformacija. Stručnjaci predviđaju da će u doglednoj budućnosti – što znači za nekih 30-ak godina – umjetna inteligencija nadomjestiti oko 50% sada postojećih intelektualnih i kreativnih poslova. Dakle, ako se i oduzme polovica od tih predviđanja, ostaje cijeli niz zanimanja koja će nestati u idućih par desetljeća. Možda će među njima biti i knjižničarski poslovi. A ako oni i opstanu, vjerojatno će se morati primjenjivati neki novi oblici rada, sada u nastajanju, kao što su rad od kuće, rad na daljinu itd.

Promjena društvene paradigme: Je li Orwellova 1984. konačno svanula?

Svijet u kojem smo živjeli zvali smo nekad znanstveno - tehničkom civilizacijom. Međutim, svjedoci smo odvijanja ključnih promjena društvenih, kulturnih i ekonomskih paradigmi koje će promijeniti suvremeni svijet. O tome svjedoči silna podijeljenost koja se ogleda u različitim dihotomijama kao što su globalizam / suverenizam, lijevo – liberalizam / konzervativizam, kršćanski svijet / islamski svijet, Zapad / Kina, bogati / siromašni, napredni / nazadni, javno / privatno, itd.

Te dihotomije prati dominantan, međusobno diskvalificirajući javni diskurs. On uključuje diskvalificiranje političkih, kulturnih ili svjetonazorskih protivnika simboličkim etiketiranjem koje počiva na zamjeni sadržaja pojmova. Tako neki vrijednosno pozitivni pojam dobije pomak u značenju, pa npr. suverenizam ili nacionalizam dobije negativno značenje šovinizma, sloboda prestaje biti sloboda za sve, a postaje sloboda za neke, tolerancija postaje tolerancija samo za jedne ("netolerancija netolerantnima"), demokracija prestaje biti demokracija za sve i

postaje demokracija za odabrane. Oživljen je "verbalni delikt", a njemu se uvelike dodaje i "delikt mišljenja". Dijalog se ponovno zamjenjuje diktaturom, ovog puta "mekom" i u ime onih koje se navodno time štiti. Znanstveno - tehnička civilizacija gubi identitet znanstvenosti jer je znanost danas postala i sama ideologijom. Sloboda izražavanja se "isključivanjem" i cenzurom u javnom prostoru nastoji osigurati samo za jedne, ne i za druge, i to čak i u znanosti koja bi trebala biti slobodna.

Na koji način bi se knjižničari trebali postaviti u takvom svijetu? Hoće li kupiti knjigu npr. Peggy McIntosh ili Jordana Petersona? Koju od njih dvije će čuvati i nuditi korisnicima?

Ove tendencije mogle bi značajno utjecati na nove politike izbora knjižnične građe i stvaranja zbirke, na ponovnu pojavu nepodobnih autora i verbalnog delikta (mišljenja), što će ostaviti trag na radu svakog knjižničara osobno. Jer sa zahtjevima da se u ime neke tolerancije "isključi" i "cenzurira nepodobne", da se "podrži getoiziranje", čak i onih skupina za koje se deklarativno zalaže, te da je u ime istine dozvoljeno dati "manje istine, a više propagande za našu stvar", javlja se izrazita opasnost za neutralnost i objektivnost knjižnica.

Mogu se očekivati dalekosežne posljedice zbog promjena koje se u političkom smislu očituju u suspenziji demokratskih procedura u procesu odlučivanja pomoću organizacija iz nevladinog sektora, primjeni Orwellovog novogovora, ideološkoj instrumentalizaciji politika ljudskih prava, isključivanju

ideoloških suparnika umjesto vođenja politike dijaloga i sučeljavanja argumenata, pojavi tzv. populističkih pokreta, krađi države, instrumentaliziranoj politici migracija kroz politike *population replacementa*, instrumentaliziranom problemu klimatskih promjena kao gospodarsko-političkom djelovanju protiv onih drugih, itd. Orwell, Fukuyama, Huntington, Brown, Peterson: kao da su odjednom oživjele knjige iz fondova naših knjižnica. I baš kao da je sam Orwell to imenovao, sada po najnovijem imamo i "novo normalno" ponašanje, iako nitko ne zna što to točno znači. Osim da će odsad biti drugačije nego što je bilo.

Socio-ekonomske promjene: više siromašnih, manje za knjižnice?

Sve ukazuje da će trendovi socio-ekonomskih promjena pridonijeti daljnjem osiromašivanju većine ljudi. S te će strane rasti društveni značaj javnih službi, među koje se ubrajaju i narodne knjižnice. One bi trebale omogućiti zadovoljavanje brojnih potreba osiromašenih ljudi za informacijama, kulturom i znanosti. Problem će vjerojatno nastati jer bi se moglo smanjiti financiranje takvih službi, pa i narodnih knjižnica. Kako organizirati, pa i održati rad u takvim uvjetima uvećanih zahtjeva i smanjenih resursa?

Korisnici: isti ili drugačiji?

I demografske promjene će svakako utjecati na budući rad narodnih knjižničara. Iseljavanje mladih prije ili kasnije vodi ka promjeni strukture korisnika, njihovih

potreba i usluga prema njima. S druge strane, moguće je da će globalne migracije pretežno islamske populacije već za par desetljeća značajno utjecati na promjenu sadašnje strukture korisnika (nacionalnu, vjersku, kulturnu). S manje domaćih ljudi u zajednici koji gube moć asimilacije, a porastom udjela migrantskog stanovništva, drugih religija i kultura, moguće i jezika, doći će do promjena i u nabavnoj politici knjižnice, kao i u drugim uslugama koje će trebati nuditi.

Neovisno o demografskim promjenama, čak i kad ih ne bi bilo, knjižnične usluge će se u budućnosti morati mijenjati jer će se po prirodi stvari mijenjati i sami korisnici. Zadržat će dio svojih sada poznatih potreba, ali vrijeme i digitalna transformacija promijenit će dio potreba, a svakako i dodati neke nove. Koje? Vrijeme će dati odgovor.

Umjesto zaključka

Ne mora se sve odvit na ovdje opisani način. Knjižnice ne moraju postati mjesta koja će podržati getoiziranje, koja će cenzurirati nepodobne, koja će iz ideoloških razloga promovirati neznanstvene "znanstvene istine". Knjižnica ne mora postati niti hladni samoposlužni stroj, već može sačuvati toplinu ljudskog susreta i razgovora. Knjižnica ne mora biti ni mjesto zbog kojeg će knjižničari (opet) gladovati. Jer gotovo sve takve rizike i prijetnje knjižnice su već prošle u povijesti.

Poznato je da je nakon poraza i smrti Napoleona tijekom dva desetljeća većina djelatnika Nacionalne knjižnice Francuske, umjesto za novac, radila samo za topli obrok. Ili da su knjižnice, unatoč proklamiranim

humanističkim idealima, u komunističkoj diktaturi bile dužne vlastima cinkati svoje korisnike, baš kao što su sada legalno na to prisiljene, i to usred slobodnog svijeta i demokracije Zapada. Ali, knjižničari su riskirali ne samo posao, već i svoje glave kad su pred talibanima i ISIL-ovcima spašavali drevne spise iz svojih razorenih knjižnica. Pa i naši su franjevački knjižničari pod granatama spasili inkunabule i vrijedne stare knjige iz samostana u Vukovaru, makar slanjem knjiga u progonstvo kod njihove subraće u Zemun.

Kad je neka profesija tako stara kao knjižničarstvo, u svojoj se povijesti mora susresti s brojnim i različitim rizicima i strahotnim prijetnjama. A opet, ta duga povijest svjedoči da je ova struka u stanju prilagoditi se, naučiti nova znanja i promijeniti ako treba te tako nadživjeti sve prijetnje.

Jer, kad god su knjižnice počele izgledati nepotrebne i suvišne, pa čak i opasne kao ostatak nekog nepodobnog režima, knjižničari su pronašli način da se one učine potrebnima. Da nastave tamo gdje ih je zatekla neka velika promjena, čak i po cijenu da budu drugačije nego prije. Tako su u prošlosti zamijenili glinene pločice, svitke od papirusa, pergamenu, a danas mijenjaju papir za elektrone. I svašta su novog naučili kako bi nastavili prenositi znanje na nove generacije. Jer je to ono što je važno i trajno vrijedi.

Usput, znate li da i u Star Warsima knjižnica i knjižničari imaju svoju ulogu?

Ako je Jocasta Nu bila potrebna jednim jedijima, bit će potrebna i nama ljudima, pa makar bili okruženi robotima.

ŽIVOT BEZ PAMETNOG TELEFONA ¹

Petar Lukačić, viši knjižničar

Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica

petar@knjiznica-koprivnica.hr

KAKO bi u današnje vrijeme izgledao život bez pametnog telefona? Svakako bi bio kvalitetniji i sadržajniji u duhovnom smislu te bez manje stresa o kojem pričamo [svakog dana](#), no to je samo moje osobno mišljenje. Naša pozornost bila bi usmjerena ka svakodnevnim obavezama, stvaranju kvalitetnijih međuljudskih odnosa ili [dokolici](#) koja nam je svima potrebna – no u današnje vrijeme rijetkima to polazi za rukom jer pametni telefon postao je naša svakodnevica i potreba. Kad o tome razmišljam s profesionalne strane, pametni telefon omogućuje mi bržu te ponekad efikasniju upotrebu mog radnog vremena, a često sam i zadovoljniji kad mogu putem pametnog telefona odraditi neku radnju vezanu uz društvene mreže, dogovore s piscima, popratiti interni kalendar događanja ili nešto slično. Na svom pametnom telefonu čitam knjige, plaćam račune, vodim svoj život na društvenim mrežama, pokrивam preko 5

aktivnih e-mailova i komuniciram na velik broj načina. Koristim ga za fotografiranje, a fotografije ispadaju puno bolje nego što je to bilo prije samo pet godina s amaterskim digitalnim fotoaparatom koji sam imao. Na putovanja ne nosim karte nego ih skidam na pametni telefon, a često tijekom putovanja putem njega tražim restoran u okolini. Mogao bih tako nabrajati unedogled... Pametni telefon postao je sastavni dio mog života – kako privatnog, tako i profesionalnog. Jesam li zbog toga sretan? Većinu vremena jesam, a povremeno nisam – kao ni sa svojim automobilom starim dvanaest godina kad idem k majstoru, ali ipak mi je potreban.

Prisjećajući se 2009. g. kada smo započinjali svoju prisutnost na društvenim mrežama u Knjižnici i čitaonici "Fran Galović" Koprivnica, svima nam je na pameti bila jednostavna i pamtljiva parola – knjižnice

¹ Stavovi izneseni u ovom članku stavovi su Petra Lukačića, a ne stav Knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica u kojoj autor radi.

trebaju [biti tamo gdje su i korisnici](#) - a korisnici knjižnice 21. stoljeća su češći korisnici društvenih mreža i pametnih telefona nego usluga knjižnica - to je naša stvarnost i realnost. Na korisnike moramo gledati kao na najvažniji resurs koji knjižnica ima i oko njega se najviše truditi, ali naš današnji korisnik ne koristi samo usluge fizičke knjižnice, već i naše elektroničke usluge (internetska stranica, digitalne baze, aplikacije). Kako mjeriti uspješnost naših usluga? Kad pričamo o posudbi knjiga, to je vrlo lako - naš knjižnični program daje nam te brojke, a u ovom slučaju vrlo je važno da pratimo korištenje i pristup našim elektroničkim uslugama putem Google Analyticsa ili nekog drugog sličnog servisa.

U svojim dugoročnim planovima i projektima knjižničari trebaju kao važan statistički podatak dobro promatrati korištenje tih usluga. Knjižnica i čitaonica "Fran Galović" Koprivnica već dulji niz godina koristi Google Analytics za praćenje ponašanja korisnika na svojoj internetskoj stranici te je uočen podatak da preko 40% korisnika stranici pristupa putem Android ili iOS platforme. Iz tog razloga zaključili smo da svoje prisustvo u elektroničkom svijetu trebamo osnažiti na dva načina - izradom [responzivne internetske stranice](#) i aplikacijom za pametne telefone. U tom dugoročnom planiranju, aplikacija za pametne telefone je postala privremeno važnija od internetske stranice te je tako nastala [mKnjižnica aplikacija](#).

U planiranju izrade aplikacije vodili smo se [inozemnim iskustvima](#), a korisnicima u prvoj verziji ponudili osnovne mogućnosti, poput pretraživanja e - kataloga, uvida u događanja

u knjižnici, digitalne iskaznice, produženja i rezervacije te slične jednostavne, ali korisnicima važne funkcionalnosti o kojima više možete pročitati u [Svesku](#). Izradom takve aplikacije približili smo se jedan korak bliže korisnicima 21. stoljeća i unaprijedili svoje usluge, čime su naši korisnici zadovoljni, a aplikaciju s današnjim danom koristi preko 600 korisnika koprivničke knjižnice. Osim korisnika koprivničke knjižnice, u ovom trenutku, još 11 narodnih knjižnica u Hrvatskoj ([2](#)) koristi mKnjižnica aplikaciju za svoje korisnike. Time je koprivnička knjižnica ušla u poduzetničke vode te prodaje licencu za korištenje mKnjižnica aplikacije prilagođene svakoj knjižnici. Jedan od osnovnih razloga za usmjeravanje knjižnice u poduzetničke vode jest omogućiti knjižnicama u Hrvatskoj jednostavno i funkcionalno rješenje koje je neovisno o bilo kojem knjižničnom sustavu u kojem hrvatske knjižnice rade. U roku od 10 radnih dana svaka knjižnica u Hrvatskoj može imati takvu aplikaciju za svoje korisnike.

Osim izrade aplikacije, koprivnička knjižnica dulje vrijeme radi i na pripremi responzivne internetske stranice koja bi korisnicima nudila i sve mogućnosti koje nudi i aplikacija, ali prilagođene svijetu raznih mobilnih uređaja kojima smo okruženi. Realno gledano, to je trebao biti prioritet u usporedbi s izradom mobilne aplikacije, no kako je aplikacija nastala od [sredstava dobivenih od EIFL nagrade](#), sredstva su trebala biti usmjerena na stvaranje nove usluge na dobrobit naših korisnika. Nakon uspješno provedene izrade mobilne aplikacije koprivnički knjižničari okreću se prema responzivnom internetskom

2 Biograd na Moru, Bjelovar, Buje, Buzet, Pakrac, Pazin, Rovinj, Umag, Vinkovci, Virje, Virovitica

sadržaju, ugledajući se u najbolje svjetske primjere dobre prakse, ali ne zanemarujući specifičnosti hrvatskog okruženja.

Prilikom planiranja i jedne i druge priče potrebno je imati na umu da financije igraju najvažniju ulogu – izrada internetske stranice jeftinija je od mobilne aplikacije, osim u slučaju ako se preuzima gotovo rješenje aplikacije. [Viktor Korol u svojem članku](#) vrlo jednostavno i jasno objašnjava koje su prednosti i nedostaci i jednog i drugog te je odluka na vodstvu svake knjižnice da odluči kojim će smjerom krenuti. Kojim god smjerom krenuli, imajte na umu korisnika i pratite razne izbore za [najbolje internetske stranice](#) te će vam ideje doći same, ali promatrajte što rade i hrvatske knjižnice – posljednjih nekoliko godina hrvatskog knjižničarstva potrebno je istaknuti primjer [riječke knjižnice](#) koja prednjači u stvaranju kvalitetnog elektroničkog sadržaja za svoje korisnike i jedan je od svijetlih hrvatskih primjera u koje se treba ugledati. Uz riječku knjižnicu potrebno je istaknuti i primjer [Knjižnice grada Preloga](#) koja se stvaranjem raznih digitalnih sadržaja profilira i na svjetskoj, a ne samo na hrvatskoj knjižničnoj sceni. Dok riječka knjižnica svoje digitalne sadržaje grupira oko svoje [Magazin](#) ili [Brickzine](#) priče u sklopu [europske prijestolnice kulture Rijeka 2020](#), u kojoj aktivno sudjeluje, s druge strane, knjižnica u Prelogu svoju priču realizira entuzijazmom i elanom ravnateljice koristeći besplatne online servise na vrlo kreativan način – od samostalnog kreiranja [internetske stranice knjižnice](#), [MuMa](#) multimedijske informatičke i informacijske pismenosti, online aktivnosti za djecu ili [online izložbi](#).

Ova dva primjera navodim iz razloga da usporedim manju i veću narodnu knjižnicu koje koriste višestranne online resurse. I jedna i druga knjižnica nesebično dijele svoje znanje i tu su na pomoć svakoj knjižnici u Hrvatskoj te nam je takvih priča potrebno sve više.

Informacije danas kolaju puno brže nego prije prisutnosti interneta te ako danas u realnom vremenu možemo pratiti američke izbore, smatram da i u realnom vremenu trebamo odgovarati na potrebe naših korisnika. Godina 2013. proglašena je [godinom responzivnog web dizajna](#), a Google je u svojoj tražilici na viši rang počeo stavljati stranice dizajnirane na taj način. Broj skidanja mobilnih aplikacija u svijetu broji se u [bilijunima](#). Razmišljaju li i knjižnice o ovim svjetskim trendovima ili kasne u reakciji na njih? Slobodno sami odgovorite na to pitanje.

IZ NARODNIH KNJIŽNICA

Autor fotografije: Dariusz Sankowski

KLUB LJUBITELJA POEZIJE "STIHOM U SRCE"

Tatjana Basar, dipl. knjižničarka

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac

tatjana@gkka.hr

ODUVIJEK je postojala ideja i interes korisnika Knjižnice za vrstom aktivnosti na kojoj bi se osobe sklone pisanju i čitanju poezije mogle sastajati i čitati vlastitu i poeziju poznatih domaćih i svjetskih autora. Knjižnica, koja prema prirodi svoje djelatnosti predstavlja mjesto na kojem se nalaze i knjige iz područja poezije, upravo je idealna kao okupljalište osoba koje vrednuju poeziju kao književnu vrstu i žele širiti ljubav prema istoj.

Vođena tom idejom, na stručnom sastanku predložila sam da se osnuje Klub ljubitelja poezije "Stihom u srce". Klub je započeo s radom 15. studenog 2017. g. kao nova aktivnost Informativno-posudbenog odjela.

Na samom početku Klub je brojao desetak članova. S vremenom se broj članova povećavao i dosegnuo broj od čak četrdesetak članova koji su se s vremenom izmjenjivali, a neprekidno se prijavljuju novi.

Klub se sastaje jednom mjesečno. Starosna struktura članova je različita. Okupljaju se umirovljenici i ljudi srednjih godina, a dolaze i mladi ljudi, zaljubljenici čitanja i pisanja poezije. Također, članovi su i neki afirmirani karlovački pjesnici koji iza sebe imaju niz objavljenih vlastitih zbirki poezije te pjesnici koji nemaju objavljene zbirke, ali žele podijeliti svoju poeziju s drugima. Članovi Kluba mogu biti i oni koji žele slušati poeziju,

a sami ne pišu.

Teme pisanja poezije vezane su uz različite događaje, manifestacije, obljetnice, blagdane, ali članovi najčešće pišu, čitaju ili recitiraju ono što sami žele. Klub je uključen u razne manifestacije i projekte kao što je *Mjesec hrvatske knjige*, *Noć knjige*, *Karlovačka zelena priča* i Nacionalna kampanja "Čitaj mi". Također je uključen i u druge županijske manifestacije poput *Kud Dobrica bistra teče*, *Sajam vlastelinstva* i druga događanja, a u Klub se povremeno uključuju i osobe s posebnim potrebama što doprinosi njihovoj inkluziji u društvo. U Klubu se odvijaju i promocije i predstavljanja zbirki pjesama.

Osnovni cilj ove aktivnosti je omogućiti korisnicima Knjižnice, ali i svim građanima grada Karlovca i Karlovačke županije da se druže u Klubu povezani ljubavlju prema poeziji. Također, cilj je oživjeti pomalo zaboravljene poznate i nepoznate domaće i svjetske pjesnike kroz čitanje njihove poezije i potaknuti članove Kluba da stvaraju vlastite zbirke, bez obzira hoće li ih objaviti ili ne.

Družeci se u ugodnom knjižničnom okruženju članovi Kluba se osjećaju dobro i prihvaćeno od ljudi sličnih afiniteta te se na taj način stvaraju nova poznanstva i prijateljstva. Sa sociološkog aspekta to je izuzetno pozitivna pojava u društvenoj zajednici, osobito za pojedinca, jer živimo u vremenu u kojem dominira otuđenost i usamljenost.

Klub je aktivan u suradnji s drugim ustanovama i udrugama te okuplja pjesnike i književnike ne samo iz grada Karlovca već i iz drugih dijelova i gradova Hrvatske. Na taj se način poboljšava suradnja između gradova i mjesta naše županije, ali i šire. U goste nam

dolaze pjesnici koji predstavljaju svoje zbirke pjesama, naročito mladi, neafirmirani pjesnici koji u Klubu po prvi puta promoviraju svoje zbirke. Kroz aktivnost kluba ostvaruje se i suradnja drugim knjižnicama, institucijama, organizacijama, udrugama i pojedincima, što u širem kontekstu omogućuje kvalitetniji kulturni, a time i turistički aspekt razvoja županija u RH.

ZELENI FESTIVAL - KARLOVAČKA ZELENA PRIČA

Anita Malkoč Bišćan, dipl.knjižničarka

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić" Karlovac

anita@gkka.hr

U ORGANIZACIJI Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac, 18. rujna 2020. g. po prvi je puta održan *Zeleni festival – Karlovačka zelena priča*. Održavanje ove manifestacije dio je projekta Zelenih knjižnica koji je započeo 2015. g.

Izraz *zelena knjižnica* najčešće se upotrebljava u dva značenja. Prvo značenje odnosi se na knjižničnu zgradu koja je projektirana i izgrađena tako da u najmanjoj mogućoj mjeri nepovoljno utječe na okoliš. Arhitektonska rješenja glavne zgrade karlovačke knjižnice opravdavaju naziv zelene knjižnice. Drugo značenje tog izraza obuhvaća provođenje knjižničnih programa i aktivnosti. Knjižničari su

u 2019. g. pokrenuli ciklus predavanja za korisnike i lokalno stanovništvo pod nazivom *Zelena priča Karlovca*.

Projekt je namijenjen svim dobnim skupinama korisnika, a ostvaruje se kroz niz aktivnosti: predavanja i radionice, predstavljanja knjiga, projekcije dokumentarnih filmova, događanja na javnim površinama, radionice i posudbu knjiga na plaži, izložbe, uređenje knjižničnoga prostora i okoliša knjižnice itd.

Ideja koja je nastala tijekom 2019. g. potaknula je knjižničare na osmišljavanje novog programa pod nazivom *Zeleni festival*, s ciljem da se građani informiraju i educiraju o

važnosti zaštite okoliša i održivom razvoju. U isto vrijeme cilj festivala je i jačanje postojeće suradnje između knjižnica, udruga i ustanova na razini RH.

U okviru *Zelenog festivala* održano je više cjelodnevnih aktivnosti. Organiziran je stručni skup na kojem su sudjelovali pozvani predavači, stručnjaci s područja geologije, speleologije, biologije, knjižničarstva i drugih znanstvenih disciplina. Prof. dr. sc. Antun Alegro, redovni profesor na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu, u uvodnom je predavanju govorio o ekološkom stanju tekućica u Karlovačkoj županiji. Stanje je prikazao na temelju makrofita, odnosno vodenog bilja, gdje je istaknuo probleme i izazove te smjernice kako riješiti probleme tekućica na području Hrvatske. U okviru skupa otvorena je i izložba Rijeke Hrvatske, autora Antuna Alegra, postavljena u Izložbenom salonu "Ljudevit Šestić". Autor je izložbom vizualno prikazao izvore i korita rijeka u Hrvatskoj i vegetaciju uz njih. Uz svaku sliku, osim lokacije, opisane su i prirodne ljepote, ali i problemi koji nastaju doticanjem čovjeka s prirodom.

Uz izlaganja stručnjaka, knjižničarima je bilo izuzetno zanimljivo poslušati i pozvano izlaganje Božice Dragaš, voditeljice Zelenih knjižnica u Knjižnicama grada Zagreba, kao najveće mreže narodnih knjižnica u Hrvatskoj. Sudionici su imali priliku saznati koje sve projekte provodi Zelena knjižnica za zeleni Zagreb koja programe radi kroz dvadeset i jednu knjižnicu u mreži. Na kraju svog izlaganja Božica Dragaš je još jednom naglasila kako je za uspješnu provedbu programa koji se provode u knjižnicama

nužna suradnja s ustanovama, udrugama i pojedincima koji se profesionalno bave područjem ekologije ili svojim aktivizmom u zajednici doprinose zaštiti okoliša i jačanju svijesti o održivom društvu.

U sklopu festivala sa posterskim izlaganjima sudjelovalo je deset knjižnica. Izlaganja su pristigla iz različitih dijelova Hrvatske, iz osnovnoškolskih, srednjoškolskih, sveučilišnih i narodnih knjižnica te Zagrebačkog knjižničarskog društva, što je izlaganjima dalo

različitost u pristupu. Uz predstavljanja postera, ispred knjižnice je bila postavljena i njihova izložba. Izbor najboljeg postera prema prosudbenoj komisiji koju su činili: Jasmina Milovčić, viša knjižničarka (ravnateljica Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac), Margarita Maruškić Kulaš, mag. oec. (ravnateljica Javne ustanove Aquatika – Slatkovodnog akvarija Karlovac) i Marinko Pleskina, prof. (voditelj Odsjeka za kulturu i kulturnu baštinu Grada Karlovca) bio je *Zelena pismenost u školskoj knjižnici*, autorica Jasne Milički i Ane Sudarević iz Osnovne škole Marija Bistrica i Osnovne škole Dubovac Karlovac. Nagrada za najbolji poster bila je umjetnička slika karlovačke slikarice i pjesnikinje Mire Marković Mikoć. Za drugo i treće mjesto odabrani su poster i Knjižnice Filozofskog fakulteta u Zagrebu i Gradske knjižnice "Juraj Šižgorić" Šibenik. Nagrada za drugo i treće mjesto bila je obiteljska ulaznica za Aquatiku – Slatkovodni akvarij Karlovac.

Na festivalu je predstavljena i knjiga *Speleologija*, koja je po prvi put izdana 2017. g. Zanimljivost knjige je u tome što je na njoj

radio niz stručnjaka različitih struka iz cijele Hrvatske. Uz urednika Gorana Rnjaka na knjizi je radilo preko četrdeset autora. Sama knjiga namijenjena je široj publici jer je pisana jednostavnim jezikom, ali kroz iskustva speleologa i znanstvenika. Ova je knjiga jedinstvena u svijetu po svom sadržaju, ali i po činjenici da obuhvaća nasljeđe nekoliko generacija speleologa. Drugo, dopunjeno izdanje, objavljeno je 2019. g., a uskoro se očekuje i prijevod knjige na engleski jezik.

Pozvano predavanje arheologa i lingvистa, te dugogodišnjeg konzervatora u Konzervatorskom odjelu u Karlovcu i člana *SK Ursus spelaeus* iz Karlovca, Krešimira Raguža, iz opravdanih razloga nije bilo moguće poslušati uživo, ali je dostupno na YouTube kanalu Gradske knjižnice pod nazivom *Namjena špilja u ljudskoj povijesti*. Predavanje govori o tome kako su ljudi oduvijek poznavali i koristili špilje i jame. U njima su se putnici ili pastiri sa stokom sklanjali od nevremena i zvijeri ili noćili, nalazili izvore pitke vode, narod se u njima skrivao od vojske i rata, a pojedinci od svakojake nevolje; sakrivale su se u njima dragocjenosti; u njima su ponekad čak i pokapali mrtve i imali svetišta. Doživljavali su ih dvojako: kao ulaze u podzemni svijet i sveta mjesta, ili su ih koristili kao profani, svakodnevni životni prostor i prostor za privremeni ili trajni boravak.

Drugi koautor knjige, Dinko Stopić, jedan je od suosnivača Speleološkog društva Karlovac i današnji predsjednik Društva.

Organizator je i sudionik brojnih speleoloških istraživanja u Hrvatskoj, mahom u Karlovačkoj županiji te na području sjevernog i srednjeg Velebita. Fotografiranjem podzemlja

bavi se od samih speleoloških početaka. Njegov fotografski rad prepoznat je i na međunarodnoj sceni te je osim osvojenih prvih mjesta na foto natjecajima speleološke tematike u zemlji, pobjeđivao i na međunarodnim foto natjecajima. Njegove fotografije špilja dokaz su netaknute prirodne ljepote.

Tijekom trajanja skupa ispred Gradske knjižnice bili su postavljeni štandovi karlovačkih OPG-ova na kojima su se mogli razgledati i kupiti domaći ekološki proizvodi. Na štandovima su izlagači bili otvoreni za razgovor i savjete vezane uz proizvode i pripreme koje proizvode i prodaju.

Poticanje multidisciplinarnosti u pristupu organiziranja *Zelenog festivala* u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac pokazalo se korisnim, kako za knjižničare, tako i za ostale sudionike *Zelenog festivala*. Festival je potaknuo multidisciplinarnu suradnju u

provedbi programa koji motiviraju i potiču razvoj programa u zelenim knjižnicama te svijest o ekologiji.

Velika zainteresiranost i entuzijazam dodatni je motiv da se *Zeleni festival* uvrsti u mapu manifestacija i time postane tradicionalan skup knjižničara i svih ostalih stručnjaka, neposredno ili posredno vezanih uz zelene teme i ekologiju.

GENERACIJA NOW

Nikolina Brozović Stipetić, dipl. knjižničarka

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin
ninabroz26@gmail.com

TIJEKOM školske godine 2019./2020., surad -
njom Instituta za razvoj i inovativnost mladih i
Hrvatskog Telekom, uz podršku Ministarstva
znanosti i obrazovanja, pokrenut je novi ciklus
projekta *Internet of Things*. Cilj donacijskog
natječaja je povezivati postojeća i nova znanja
u području tehnologije pri izradi kreativnih IoT
projekata, razvijati kreativnost, inovativnost i
razumijevanje modernih tehnologija, stvoriti
priliku da učenici realiziraju projekt od
koncepta do gotovog modela, da uče jedni od
drugih i tako stječu samopouzdanje. U projektu
mogu sudjelovati osnovne i srednje škole,
knjižnice i udruge, bez obzira jesu li prije
sudjelovale u IoT projektima.

Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin uključena
je u projekt u kategoriji srednjih škola. Hrvatski
telekom i Institut za razvoj i inovativnost

mladih knjižnici su osigurali su edukacijsku
opremu, dodatnu opremu za realizaciju
projektnih ideja, edukaciju za korištenje
opreme te stručnu mentorsku podršku u
izradi projekta. U projektu u Gradskoj
knjižnici i čitaonici Ogulin sudjelovalo je šest
učenika četvrtog razreda Obrtničke i
tehničke škole Ogulin. Projekt se provodio u
vrijeme stručne prakse, koju su učenici
jednom tjedno obavljali u Knjižnici.

Tema kreativnog natječaja koji je trajao od 5.
prosinca 2019. g. do 5. veljače 2020. g. bila
je *Digitalna igra(čka)*. Osnovna ideja bila je da
učenici osmisle projekt na zadanu temu te ga
izrade koristeći komponente iz kompleta
opreme koja je dodijeljena (Neuron komplet,
Arduino komplet i dodatne DFRobot
komponente).

Rad je organiziran u dva tima po tri učenika te mentora. Svaki tim imao je mogućnost prijaviti neograničeni broj radova. Timovi su mogli kreirati projekt vezan na temu igre, društvene igre ili igračke, tako da osmisle novu igru / igračku ili dodaju nove funkcionalnosti / zanimljivosti postojećoj. Po

završetku natječaja odabrani su istaknuti radovi, a najbolji timovi osvojili su vrijedne nagrade za svoju ustanovu. Nagrada u kategoriji srednjoškolaca je MAKERphone za svakog člana tima i mentora.

Generacija
NOW

IZ ŠKOLSKIH KNJIŽNICA

Autor fotografije: Eli Digital Creative, Pixabay

VIRTUALNA vs. FIZIČKA KNJIŽNICA

Viktorija Tomšić, stručna suradnica školska knjižničarka

OŠ "Antun Klasinc" Lasinja

viktorija.tomsic@skole.hr

ZAPOSLENI u području odgoja i obrazovanja vjerojatno nerado pamte ožujak 2020. g. U samo nekoliko dana trebalo je organizirati poslovanje na potpuno drugačiji, novi način, u relativno nepoznatom i nepredvidljivom okruženju.

Što knjižničar može napraviti u takvoj situaciji?

Stručni suradnik knjižničar svoj rad u školi temelji na sljedećim zaduženjima: odgojno-obrazovni rad, stručni knjižnično-informacijski rad, kulturna i javna djelatnost i stručno usavršavanje. Kroz svoj odgojno-obrazovni rad stručni suradnik knjižničar provodi program knjižnično-informacijsko-medijske pismenosti i potiče čitanje. Osim suradnje s

učiteljima kroz nastavu, s učenicima, kolegama ili samostalno provodi projekte koji su vezani uz knjižničnu struku ili koreliraju s nastavnim predmetima. Stručni knjižnično-informacijski rad u koji je uključena informacijska djelatnost, programiranje i planiranje, savjetodavni rad, knjižnično poslovanje, suradnja s djelatnicima škole, kao i dionicima izvan škole, nije toliko svima vidljiv, ali obuhvaća relativno velik dio posla knjižničara. Kulturna i javna djelatnost škole odvija se najčešće u suradnji s učiteljima i učenicima, te je knjižničar organizator, koordinator i suautor ili autor kulturnih sadržaja.

Situacija prelaska na nastavu u mrežnom okruženju pred sve je odgojno-obrazovne djelatnike, pa tako i knjižničare, postavila velike izazove. Postavilo se pitanje: Što sada?

Kako ću knjižnične usluge pružiti i organizirati u online okruženju?

Knjižničari se konkretno po prvi puta spominju kao važna karika u lancu održavanja nastave na daljinu u Uputama Ministarstva znanosti i obrazovanja objavljenima 19. ožujka 2020. g. u kojima se navodi (1): "Knjižničari trebaju biti na raspolaganju vezano uz pretraživanje izvora i knjiga te s nastavnicima i učenicima komunicirati na redovnoj osnovi. Trebaju biti uključeni u virtualne zbornice i prema potrebi u virtualne razrede. Posebno ističemo potrebu da pomognu nastavnicima u kreiranju sadržaja i upotrebu materijala uz reguliranje autorskih prava".

U školama diljem Republike Hrvatske knjižničari su bili u različitim položajima, svojevrijedno ili zaduženjem dobivenim od ravnatelja. Nisu svi u istoj mjeri bili uključeni u virtualne učionice, virtualne zbornice itd. Smatram da se rezultati istraživanja (2) koje je u Brodsko - posavskoj županiji provela kolegica knjižničarka Marija Dekanović mogu preslikati na cijelu Republiku Hrvatsku, s vrlo malim odstupanjima.

Naime, ona navodi da je "14 knjižničara (52 %) dobilo jasna zaduženja od svojih ravnatelja, dok ostatak ispitanih navodi kako nije dobio jasna zaduženja ili ih je dobio tek djelomično. Činjenica da gotovo polovina ispitanih nije dobila jasne upute može se različito tumačiti. Ili ravnateljima nije bilo jasno na koji se način knjižničari mogu uključiti i doprinijeti kvalitetnijoj nastavi na daljinu, ili ravnatelji imaju potpuno povjerenje u svoje djelatnike, vjeruju u

njihove organizacijske i radne sposobnosti i smatraju da im nisu potrebne dodatne upute". (3)

Najvažnija komponenta rada knjižničara u školi, odgojno-obrazovni rad, u okolnostima nastave na daljinu, provođena je u smanjenom opsegu ili nikako. Knjižničari su učiteljima postali desna ruka u pripremi materijala, otkrivanju prikladnih digitalnih alata i poučavanju korištenja istih. Ovdje je do izražaja došla stručnost knjižničara u području knjižničarstva, informacijskih znanosti i tehnologije. Knjižničari su također svojim korisnicima, kako učiteljima tako i učenicima, pomagali pri traženju izvora informacija i odgovarali na upite (informacijska djelatnost). Obilježavanje značajnih datuma u virtualnim učionicama pridonosilo je osjećaju zajedništva i zajedničkoga rada.

Pitanje posudbe djela za cjelovito čitanje (lektire), pokušaj normalizacije rada knjižnice, odnosno primarnih knjižničnih usluga, mnogi knjižničari vidjeli su u kreiranju i otvaranju tzv. virtualnih knjižnica. (4) Zbirka virtualnih knjižnica osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske dostupna je na mrežnom mjestu www.knjiznicari.hr. Virtualne knjižnice oblikovane su i proširene na razne načine: u sklopu mrežnih mjesta škola, kao dio obrazovnih platformi koje su škole koristile u nastavi na daljinu, kao javno dostupne mrežne stranice. Svima njima svrha je bila (i još uvijek jest) ponuditi korisnicima korisne informacije, sadržaje i

1 <https://bit.ly/35vn3KV>, pristupljeno 15. listopada 2020.

2 <https://bit.ly/3miwXGD>, pristupljeno 20. listopada 2020.

3 Isto

4 <https://wakelet.com/@Onlineknjiznica>, pristupljeno 18. listopada 2020.

poveznice u digitalnom okruženju. Više od 230 virtualnih knjižnica predstavlja dokaz o radu i zalaganju knjižničara tijekom odvijanja nastave na daljinu.

Osim toga, i kulturna i javna djelatnost škola preselila se na školske mrežne stranice. Zbog pandemije su sve planirane aktivnosti otkazane ili su održane u virtualnom obliku. Vidljivost rada, kako učitelja, tako i stručnih suradnika, postala je vrlo važna te su tako i knjižničari svoje aktivnosti objavljivali na mrežnim stranicama svojih škola, knjižnica i na društvenim mrežama. Informatička pismenost i dostupni moderni digitalni alati omogućili su održavanje virtualnih izložbi (5), kreativnih natječaja, objavu digitalnih plakata i brošura te drugih kreativnih učiteljskih i učeničkih radova.

Stručni rad knjižničari su obavljali u smanjenom opsegu, odnosno dio tog posla nisu mogli raditi zbog rada od kuće. Digitalni alati i tu su se pokazali korisnima jer su knjižničarima omogućavali sudjelovanje na sjednicama, sastancima, komunikaciju s nakladnicima itd. Kako se dio učenika, od 1. do 4. razreda osnovne škole vratio u škole na nastavu, tako su se i knjižničari mogli vratiti svojim poslovima koji su se i dalje u velikom obimu obavljali virtualno zbog učenika i učitelja predmetne nastave koji su nastavili s virtualnom nastavom.

Zašto virtualna knjižnica?

Virtualna knjižnica je beskontaktna, nestvarna, nefizička. Može li ona pružiti iste usluge kao i stvarna knjižnica? Može li, i u

kojoj mjeri zadovoljiti neke od knjižničarskih djelatnosti: stručni knjižnično-informacijski rad, kulturnu i javnu djelatnost, stručno usavršavanje? Odgovor je: može!

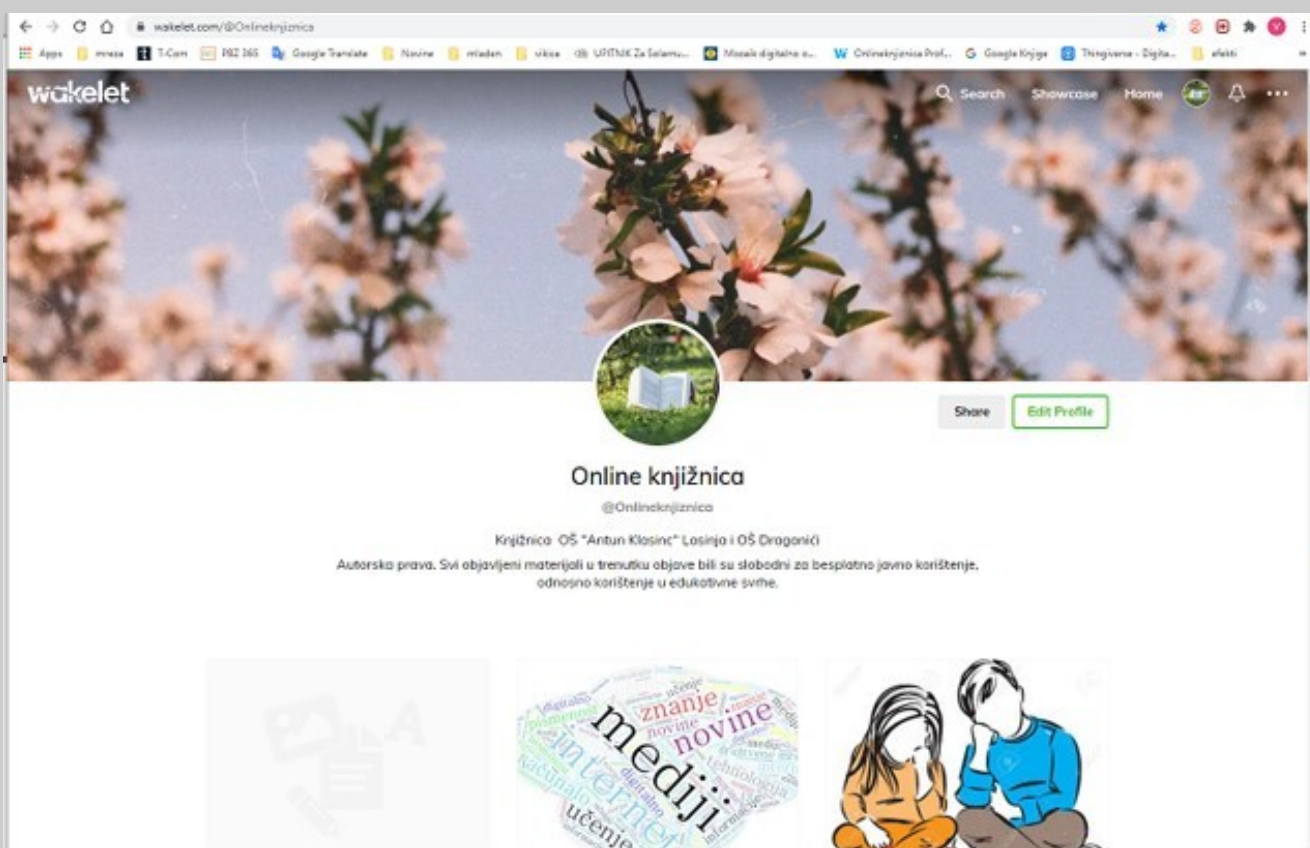
Međutim, virtualna knjižnica ne može nikada i nikako zamijeniti naš neposredni odgojno-obrazovni rad. Poput rada učitelja, nastavnika, profesora, i rad knjižničara s učenicima u učionicama ili knjižnici je nezamjenjiv. Zašto onda stvarati virtualnu knjižnicu? Zbog uloge knjižničara u odgojno-obrazovnom procesu: knjižničar je nezamjenjiva potpora učiteljima i učenicima. Virtualne knjižnice, pokazuje se, postaju oglasne ploče, panoi, organizatori, klasifikatori, repozitoriji, arhivi... za mrežne i druge online izvore. Pregledom virtualnih knjižnica može se istaknuti nekoliko zajedničkih elemenata: poveznice na djela za cjelovito čitanje, besplatne elektroničke knjige (za djecu i odrasle), audiozapisi čitanja i pripovijedanja priča, videozapisi čitanja i

5 <https://www.artsteps.com/view/5ea1e8497bb59f7b29aa6594> Pristupljeno 16. listopada 2020.

pripovijedanja priča, animirani filmovi, dječji filmovi, poveznice na online kazališne predstave (koje su sada većinom neaktivne jer su se kazališta otvorila), zanimljivosti, zbirke digitalnih alata, zbirke materijala za nastavu, zanimljivosti, psihološka potpora itd.

Početak nove školske godine nije "zatvorio" virtualne knjižnice. Virtualne knjižnice postaju još jedna "polica" koju knjižničar ispunjava: klasificira nove sadržaje, smješta u

datoteke, slaže poveznice, otpisuje nebitno i neaktivno... One ne mogu zamijeniti rad fizičke knjižnice, ali ga mogu nadopuniti i učiniti kvalitetnijim.

ŠKOLE ZA AFRIKU

Ivana Mateša, školska knjižničarka

Osnovna škola "Skakavac", Skakavac

ivana.kosturic@gmail.com

OSNOVNA škola "Skakavac" sudjeluje u programu *Škole za Afriku* koji je nastao s ciljem omogućavanja boljeg obrazovanja u najsiriomašnjim zemljama Afrike.

Početak projekta veže se uz godinu 2004. i njemačkog poduzetnika, Petera Krämera. On je donirao 3,8 milijuna eura, da bi i Nelson Mandela, bivši južnoafrički predsjednik i dobitnik Nobelove nagrade za mir, pozvao na ovaj projekt, nastao kasnije suradnjom UNICEF-a, Hamburškog društva za promicanje demokracije i međunarodnog prava te zaklada Nelson Mandela. Četiri godine kasnije, 2008. g., projektu se priključuje i Hrvatska. Danas su u projekt uključeni brojni vrtići i škole. Pomagalo se tako Ruandi, Etiopiji, Burkini Faso, a od školske godine 2019./2020. pomažemo djeci Madagaskara.

U OŠ "Skakavac" program *Škole za Afriku* vodi školska knjižničarka te su u sklopu toga, tijekom nastavne godine, organizirane brojne radionice u svim razredima razredne i predmetne nastave. Pritom se posebna pažnja posvećuje radionicama dječjih prava, Konvenciji o pravima djeteta te međunarodnom fondu za djecu, UNICEF-u. Uz bogati edukativni materijal koji škola dobiva kao sudionica projekta (plakati, DVD-i, kalendar, straničnik, narukvice s porukama za poticanje obrazovanja), čitaju se knjige i istražuju informacije o Africi, a posebno o državi kojoj se pomaže. Igraju se i online kvizovi posvećeni Africi te izrađuju plakati, gledaju filmovi o djeci koja moraju raditi i zbog toga ne mogu u školu, a svi imaju jednu želju – obrazovati se i jednog dana uspjeti u životu.

Učenici se upoznaju i s tamošnjim životinjama kojima su uvijek posebno oduševljeni prvašići pa već tada nauče koja je najteža kopnena životinja, a koja najbrža životinja na svijetu. Posebno smo ponosni na našu enciklopediju afričkih životinja koju su izradili učenici 8. razreda.

Na ovaj način djeca od najranije dobi uče o solidarnosti - kako pomagati onima kojima je to najpotrebnije. No, osim što pomažemo financijski, ovo je ujedno i dobar način da učenici bolje upoznaju i koriste knjižničnu građu i usluge te tako prošire svoja znanja o novom kontinentu i svim njegovim obilježjima.

VIJESTI IZ KNJIŽNIČARSTVA

Autor fotografije: Dariusz Sankowski

11. OKRUGLI STOL ZA ŠKOLSKE KNJIŽNICE: "PROSTOR I OPREMA ŠKOLSKE KNJIŽNICE"

mr. sc. Zorka Renić, stručna suradnica školska knjižničarka
Medicinska škola Bjelovar
zorkarenic@gmail.com

Gordana Šutej, stručna suradnica školska knjižničarka
OŠ "Ivan Goran Kovačić" Duga Resa
gordana.sutej@gmail.com

TEMA 11. Okruglog stola za školske knjižnice u organizaciji Hrvatskoga knjižničarskog društva, održanog virtualnim putem 5. listopada 2020. g., bila je aktualiziranje problema vezanih uz prostor i opremu školskih knjižnica u kontekstu donošenja novog Standarda za školske knjižnice.

Dobro opremljena i uređena školska knjižnica neophodna je za odvijanje kvalitetnih i uspješnih odgojno-obrazovnih procesa,

stvaranje optimalnih uvjeta za učenje i interdisciplinarni pristup nastavi, poticanje istraživačkog duha, odgoja za demokraciju te općenito stvaranja duhovnog ozračja škole. Međutim, velik broj školskih knjižnica ne zadovoljava minimalne uvjete propisane važećim Standardom za školske knjižnice i Državnim pedagoškim standardima. Na primjer, u Karlovačkoj županiji čak 66% knjižnica ima prostor manji od propisanog minimalnog standarda.

Dio izlaganja na Okruglom stolu bavio se posljedicama potresa u školskim knjižnicama na području grada Zagreba i okolnih županija, kao i radom knjižnica u novonastaloj epidemiološkoj situaciji. Izlaganje o stanju u knjižnicama nakon potresa održala je Frida Bišćan, knjižničarska savjetnica za školske knjižnice koja radi u Centru za razvoj knjižnica i knjižničarstva pri Hrvatskom zavodu za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Školska knjižničarka Rahela Frelih iz OŠ Petra Zrinskog Zagreb govorila je o svom iskustvu preseljenja cijele knjižnice i radu na pet lokacija u dodatno kompliciranim uvjetima zbog provođenja COVID-19 protuepidemijskih mjera. Osim toga, kolegica Frelih je predstavila suradnju sa Ivanicom Beg iz OŠ Ivana Cankara Zagreb, školskom knjižničarkom iz jedne od škola domaćina, a kolegica Beg govorila je o situaciji iz svoje perspektive.

Ljiljana Vugrinec, voditeljica Županijske matične službe iz Knjižnice i čitaonice "Fran Galović" Koprivnica održala je izlaganje naslovljeno *Prostor i oprema školskih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji*. Njezino izlaganje bila je svojevrsna analiza aktualnog stanja i razvoja prostora te opremljenosti školskih knjižnica u Koprivničko-križevačkoj županiji tijekom proteklih 25 godina. Budući da je situacija slična i u ostalim županijama Hrvatske, autorica je na kraju izlaganja naznačila najvažnije probleme i moguće pravce daljnjeg djelovanja, s ciljem unaprjeđivanja ovog temeljnog preduvjeta za rad svake školske knjižnice.

Belgijski obrazovni stručnjak Bart Verswijvel, pedagoški savjetnik u međunarodnoj mreži *European Schoolnet* u Briselu, govorio je o aktivnom učenju u hibridnim prostorima za učenje. Naime, kao voditelj *Učionice budućnosti (Future Classroom Lab)* godinama je educirao učitelje kako organizacijom prostora i uz pomoć suvremene tehnologije poticati učenike da budu aktivni, samostalni, produktivni i društveni. Situacija uzrokovana COVIDOM 19 stvorila je novo okruženje za učenje u kojem nije lako ostvariti aktivno učenje. Bart Verswijvel je u interaktivnom izlaganju pozvao sudionike okruglog stola da razmisle na koji način je korona kriza promijenila učenje, koji aspekti poučavanja su najviše ugroženi i predložio neke scenarije kako regulirati socijalni i emocionalni aspekt učenja te utjecati na kvalitetu obrazovnog procesa.

Sudionici skupa imali su priliku čuti izlaganje *Fizički prostor suvremenih knjižnica: Zašto nam je potreban i kako ga oblikovati?* koje je održala prof. dr. sc. Sanjica Faletar Tanacković, redovna profesorica na Odsjeku za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta u Osijeku. Jedan od kolegiya koji predaje jest izborni kolegij *Arhitektura baštinskih ustanova*. Profesorica Faletar Tanacković u izlaganju je problematizirala nužnost fizičkih knjižnica kao nezaobilaznih sastavnica suvremenih demokratskih društava, a opisala je i osnovne pristupe u oblikovanju suvremenih (fizičkih) knjižničnih prostora.

U bloku primjera prostora izdvojili smo nekoliko školskih knjižnica koje mogu poslužiti kao ogledni primjer hrvatskog

školskog knjižničarstva. Svoje knjižnice predstavile su: Ivana Čarapina, OŠ Stjepana Radića Metković; Diana Musić, Srednja škola Stjepana Sulimanca Pitomača i Iva Grisogono iz Tehničke škole Zagreb (s Učeničkim domom).

Područje koje postaje sve važnije virtualni su prostori knjižnica, a kratko izlaganje na tu temu održala je Ana Sudarević iz OŠ Dubovac Karlovac. Ova knjižnica već šesnaest godina svoj fond, usluge i aktivnosti proširuje u virtualni prostor, prije svega na svoje mrežne stranice. Potreba prisutnosti školske knjižnice u virtualnom prostoru neupitna je, kako s obzirom na dostupnost i mogućnosti suvremene tehnologije, tako i zbog postojeće epidemije koja ograničava prisutnost korisnika u prostoru knjižnice. Autorica je istaknula kako prioritet pri oblikovanju i ponudi sadržaja u virtualnom prostoru mora biti vjerodostojnost, kvaliteta i profesionalnost, a jedan od načina kako to ostvariti je poštivanje triju kriterija koje navodi James E. Herring: edukacijski kriterij ili kriterij sadržaja, pouzdanost izvora te tehnička pouzdanost.

Zaključci Okruglog stola bit će upućeni Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Ministarstvu kulture i medija, osnivačima i ravnateljima školskih ustanova jer promišljanje o dobro opremljenim knjižnicama treba postati sastavni dio njihove strateške politike koje će pratiti odgovarajuće i kontinuirano financiranje školskih knjižnica.

U organizaciji 11. Okruglog stola za školske knjižnice, uz Hrvatsko knjižničarsko društvo - Komisiju za osnovnoškolske i Komisiju za

srednjoškolske knjižnice, sudjelovalo je Zagrebačko knjižničarsko društvo i Tehnička škola Zagreb. Skupu se odazvalo 180 sudionika. Materijali sa skupa dostupni su na: https://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/38/publikacije/.

IZVJEŠĆE O STANJU U NARODNIM I ŠKOLSKIM KNJIŽNICAMA KARLOVAČKE ŽUPANIJE U 2019. g.

Kristina Čunović, knjižničarska savjetnica

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"

kristina@gkka.hr

Narodne knjižnice

KARLOVAČKA županija nalazi se u središnjoj Hrvatskoj i pokriva površinu od 3.622 km² te se ubraja u red većih županija. Prema popisu stanovništva iz 2011. g. u Karlovačkoj županiji živi 128.899 stanovnika. Ukupan broj jedinica lokalne samouprave je 22, od čega 5 gradova (Duga Resa, Karlovac, Ogulin, Ozalj i Slunj) i 17 općina s ukupno 649 naselja. Većina jedinica lokalne uprave Karlovačke županije ima stacionarnu knjižnicu ili se knjižnična

djelatnost pruža putem dva vozila Bibliobusne službe Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" koja posjećuju ukupno 74 stajališta. Samo jedna općina, Saborsko, nije pokrivena knjižničnom uslugom, iako na tom području djeluje alternativna knjižnica u kojoj rade volonteri.

Na dan 31. 12. 2019. g. sveukupan fond narodnih knjižnica Karlovačke županije iznosio je 467 910 knjižničnih jedinica (2 % više u odnosu na 2018. g.), a čini ga 434 321 svezaka

Narodne knjižnice Karlovačke Županije	Tip knjižnice
GRADSKE KNJIŽNICE	
I	
Gradska knjižnica „Ivan Goran Kovačić“ Karlovac (matična knjižnica)	III
Gradska knjižnica i čitaonica Ivana Belostenca Ozalj	VI
Gradska knjižnica i čitaonica Ogulin	V
Gradska knjižnica i čitaonica Duga Resa	V
Knjižnica i čitaonica Slunj	VI
OPĆINSKE KNJIŽNICE	
Knjižnica i čitaonica Plaški	VII
Knjižnica i čitaonica Vojnić	VII

Tablica 1: Tip narodne knjižnice prema broju stanovnika (Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, čl. 9, NN 58/99)

knjiga (1 % više u odnosu na 2018. g.), 559 svezaka uvezane periodike (časopisi i novine) te 21 072 jedinica neknjižne građe (audiovizualna i elektronička građa i igračke). U 2019. g. narodne knjižnice Karlovačke županije nabavile su ukupno 16 089 jedinica građe, od kojih je 14 068 svezaka knjiga, 789 jedinica audiovizualne i elektroničke građe te 217 jedinica ostale građe (igračke i ostala

građa). U 2019. g. su Knjižnica i čitaonica Slunj te Knjižnica i čitaonica Vojnić provele redovnu reviziju i otpis.

U 2019. g. u knjižnice Karlovačke županije bilo je učlanjeno 14 723 korisnika: 8 615 odraslih i 5 206 djece i mladih do 15 godina starosti, te 902 mladih od 15 do 17 godina

Narodne knjižnice Karlovačke županije 2019.					
Članstvo (N)	Posudba (jedinica)	Događanja (N)	Djelatnici	Nabava knjiga	Računala
14723	512758	1266	60	14068	147

Tablica 2: Stanje u narodnim knjižnicama Karlovačke županije u 2019. g.

starosti. U odnosu na prethodnu godinu, u 2019. g. učlanjeno je 358 korisnika manje u županijskim knjižnicama. Trend porasta upisane djece i mladih do 15 godina starosti nastavlja se i u 2019. g. kad ih je upisano 290 više.

Školske knjižnice

Mrežu knjižnica Karlovačke županije čine 42 školske knjižnice, od toga 28 knjižnica u osnovnim školama, knjižnica Centra za odgoj i obrazovanje djece i mladeži, 12 srednjoškolskih i knjižnica Glazbene škole Karlovac. Pod nadzorom Matične službe su i dvije knjižnice učeničkih domova (Učenički dom Karlovac i Učenički dom Ogulin) koje nemaju zaposlenog stručnog suradnika knjižničara. Broj učenika u županiji učestalo se kroz proteklo razdoblje smanjuje. U školskoj godini 2018/19. u Karlovačkoj županiji osnovnu i srednju školu pohađalo je ukupno 12 837 učenika.

Školske knjižnice Karlovačke županije 2019.		
Prostor (m ²)	Posudba (jedinica)	Događanja
2315	106337	1293
Knjižničari	Nabava knjiga	Računala
37	3505	120

Tablica 3: Stanje u školskim knjižnicama Karlovačke županije u 2019. g.

U 2019. g. školske knjižnice nabavile su 2 753 jedinice knjižne građe kupnjom, ukupne financijske vrijednosti 233.411,17 kn (13 % manje jedinica građe; 23 % manja vrijednost u

odnosu na 2018. g.). Posljednje četiri godine nabava građe se uravnotežila tako da se godišnje nabavlja nešto više od tri tisuće svezaka knjižne građe. U nabavi svih vrsta knjižnične građe i dalje prednost ima kupnja ispred dara, što je pozitivno, jer jedino kupnja jamči brižljivo i planski stvaranje knjižničkog fonda, usklađenog s nastavnim planom i programom škole.

Ukupna sredstva za knjižnicu prema izvorima financiranja u 2019. g. u najvećem postotku osigurava Ministarstvo znanosti i obrazovanja (94 %), a potom slijede vlastiti prihodi i sredstva iz ostalih proračunskih izvora (4 %) te sredstva osnivača u manjem postotku.

Županijska matična služba Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić", u suradnji sa Stručnim vijećem školskih knjižničara Karlovačke županije i podružnicom Hrvatske udruge školskih knjižničara Karlovačke županije, od 2015. g. organizira okrugle stolove u školskoj knjižnici OŠ Dubovac, na kojima sudjeluju knjižničari osnovnih i srednjih škola te ravnatelji i predstavnici osnivača školskih knjižnica u Gradu Karlovcu i Karlovačkoj županiji. Četvrti okrugli stol organiziran je 2019. g. s temom *Posvećenost cjeloživotnom učenju – potpora kvalitetnijoj školi*.

Organizacijom stručnih seminara i sastanaka Matična služba provodi edukaciju knjižničara Karlovačke županije, s ciljem usavršavanja njihovih profesionalnih znanja i vještina. U 2019. g. Matična služba organizirala je 3 stručne edukacije i 1 okrugli stol sa sljedećim temama:

- Okrugli stol *Posvećenost cjeloživotnom*

	Kupnja (broj svezaka)		Otkup, dar, zamjena (broj svezaka)	
	2018.	2019.	2018.	2019.
Osnovne škole	2 359	2 129	1 189	709
Srednje škole	803	624	204	43
Ukupno	3 162	2 753	1 393	752
Postotak u godišnjoj nabavi	70 %	79 %	30 %	21 %

Tablica 4. Broj i postotak knjižne građe u godišnjoj nabavi knjižnice (OŠ, SŠ)

učenju – potpora kvalitetnijoj školi, OŠ Dubovac;

- CSSU tečaj *Knjižnice i turizam*, dr. sc. Ksenija Tokić;

- radionica i predavanje *Čitam, mislim, suosjećam*, dr. sc. Marija Ott Franolić;

- radionica i predavanje *Proces izrade virtualnih izložbi*, dr. sc. Goran Zlodi i dr. sc. Hrvoje Stančić.

Prostora za podizanje kvalitete knjižnične djelatnosti još uvijek ima. Matična služba prati rad školskih i narodnih knjižničara i kroz stalne kontakte prikuplja i obrađuje podatke te nudi savjetodavnu stručnu pomoć.

OSVRT NA 45. SKUPŠTINU HRVATSKOG KNJIŽNIČARSKOG DRUŠTVA

Marina Kundić, dipl. knjižničarka

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"

marina@gkka.hr

ZBOG izvanrednih okolnosti uzrokovanih pandemijom koronavirusa (COVID-19), ovogodišnja 45. Skupština Hrvatskoga knjižničarskog društva, pod nazivom *Knjižnice u doba krize*, održana je od 7. do 10. listopada 2020. g. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, po posebnom, hibridnom modelu. Otvorenje i pozvana izlaganja te dodjela nagrada i zatvaranje održani su uživo. Preostali dio programa prenosio se uživo putem mrežne aplikacije konferencije. Po prvi puta su Izborna skupština te tematski i radni dio programa

održani u virtualnom obliku, a glasalo se elektroničkim putem.

Organizator Skupštine bilo je Hrvatsko knjižničarsko društvo, a suorganizatori Zagrebačko knjižničarsko društvo i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Na svečanosti otvorenja 45. Skupštine HKD-a uvodne govore održali su predsjednica Hrvatskog knjižničarskog društva, dr. sc. Dijana Machala, predsjednica Zagrebačkog knjižničarskog društva, mr. sc. Alka Stropnik,

voditeljica Gradske knjižnice Zagreb, Ismena Meić, glavna ravnateljica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu, prof. dr. sc. Ivanka Stričević te državni tajnik pri Ministarstvu kulture i medija i izaslanik ministrice kulture i medija Republike Hrvatske dr. sc. Ivica Poljičak. Pozvana izlaganja održali su dr. sc. Ivica Poljičak koji je govorio o aktivnostima vezanim uz izgradnju zakonodavnog okvira knjižnične djelatnosti, te prof. dr. sc. Marija Selak Raspudić na temu digitalne demokracije.

Nakon otvorenja Skupštine održana su plenarna izlaganja u povodu 80. obljetnice Hrvatskoga knjižničarskog društva (dr. sc. Dijana Machala: *Krize ili prilike: prigodom 80. obljetnice Hrvatskog knjižničarskog društva*, Kornelija Petr Balog: *Vjesnik bibliotekara Hrvatske - prvih 70 godina djelovanja časopisa* i Dunja Marija Gabriel: *70. obljetnica rada Sekcije za narodne knjižnice Hrvatskog knjižničarskog društva*).

Osim 80. obljetnice Hrvatskog knjižničarskog društva i 70 godina izlaza Vjesnika bibliotekara Hrvatske, ove godine se također obilježava i 60 godina od donošenja prvog Zakona o knjižnicama.

Globalna kriza uzrokovana pandemijom koronavirusa utjecala je na gotovo sve segmente društva pa tako i na knjižničnu djelatnost. Knjižničari su imali vrlo težak zadatak u kratkom vremenu osmisliti i implementirati nove, inovativne modele poslovanja i usluga, kako bi što kvalitetnije odgovorili na potrebe svojih korisnika. Ograničenja društvene i poslovne interakcije u fizičkom okruženju pokazala su koliki je

značaj virtualnih, digitalnih i online usluga knjižnica. U tematskom dijelu programa Skupštine održana su izlaganja i predavanja domaćih i stranih izlagača o primjerima dobre prakse i aktivnostima knjižnica u vrijeme koronakrize.

U ožujku 2020. g. usred pandemije koronavirusa Zagreb i okolice pogodio je snažan potres koji je prouzročio velika materijalna oštećenja, pa tako i na zgradama knjižnica, opremi i knjižničnoj građi. Izlaganja o posljedicama potresa, ali i mentalnom zdravlju djelatnika knjižnica održana su u tematskoj cjelini pod nazivom *Knjižnične zgrade i prostori pod utjecajem elementarnih nepogoda*.

U tematskom dijelu konferencije posvećenom međunarodnoj knjižničnoj suradnji održana su izlaganja istaknutih svjetskih stručnjaka iz područja informacijsko – komunikacijskih znanosti.

Radni program te Izvještajna i izborna Skupština održani su zatvorenim Zoom sastankom i elektroničkim glasovanjem. Za predsjednicu Hrvatskog knjižničarskog društva ponovno je izabrana dr. sc. Dijana Machala. Također su izabrani i potpredsjednici Društva, članovi Glavnog, Izvršnog, Nadzornog i Stručnog odbora te članovi Etičkog povjerenstva.

U sklopu programa svečanog zatvaranja Skupštine dodijeljene su nagrade *Kukuljevićeva povelja* i *Eva Verona*. Dobitnice *Kukuljevićeve povelje* su savjetnica za školske knjižnice u Zavodu za knjižničarstvo Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Frida Bišćan te knjižničarska savjetnica i

koordinatorica Odsjeka za obradu omeđene građe Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Vesna Hodak. Dobitnice nagrade *Eva Verona* su urednica portala i društvenih mreža Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Dragana Koljenik, viša knjižničarka u Informacijskome centru Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Ivana Matijević, diplomirana knjižničarka u Zbirci za etnologiju i kulturnu antropologiju te Zbirci za povijest umjetnosti Knjižnice Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu Lorena Martinić i viša knjižničarka u Odjelu rada s korisnicima Sveučilišne knjižnice u Rijeci Dora Rubinić.

Društvo knjižničara Karlovačke županije predstavljali su novoizabrana predsjednica Društva Lidija Šajatović, djelatnica Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac Marina Kundić i djelatnica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu Lorena Klokočki. Osim u funkciji predstavnica Društva, Marina Kundić i Lorena Klokočki sudjelovale su na Skupštini i u funkciji delegata.

U okviru tematske cjeline *Knjižnične usluge i programi u kontekstu upravljanja kriznim situacijama*, Lidija Šajatović kao predstavnica Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac održala je izlaganje pod nazivom *Virtualno s Gradskom knjižnicom "Ivan Goran Kovačić" Karlovac – programi za sve uzraste*.

IZBORNA SKUPŠTINA DRUŠTVA KNJIŽNIČARA KARLOVAČKE ŽUPANIJE

Vedrana Kovač Vrana, viša knjižničarka

Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačić"

vedrana@gkka.hr

U PETAK, 11. rujna 2020. g. u Ilirskoj dvorani Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac održana je Izborna skupština Društva knjižničara Karlovačke županije. Miroslav Katić podnio je izvješće o realiziranim aktivnostima Društva od prosinca 2019. g. do rujna 2020. g. U tom razdoblju završen je projekt *Poslovnog knjižničarstva Karlovačke županije*, s ciljem razvijanja suradnje među knjižničarima u Karlovačkoj županiji, stvaranja kompetentnih poslovnih knjižničara i promocije knjižnica kao centara znanja; realiziran je stručno-znanstveni

skup i popratna izložba kojom je obilježena 100. obljetnica rođenja dr. Ljerke Markić-Čučuković; objavljena su dva broja časopisa *Kalibar*, s temama *Knjižnice i demokracija* te *Mobilnost (suradnja, povezivanje i educiranje knjižničara)*; postavljene su nove mrežne i Facebook stranice Društva. O financijskom stanju Društva izvijestila nas je blagajnica Astrid Grobenski-Grgurić. Oba izvještaja jednoglasno su prihvaćena.

Slijedio je izbor novog predsjednika i

dopredsjednika, blagajnika te članova Nadzornog i Upravnog odbora.

Za predsjednicu Društva izabrana je Lidija Šajatović, dipl. knjižničarka, zaposlena na Informativno-posudbenom odjelu Gradske knjižnice "Ivan Goran Kovačić" Karlovac. Za dopredsjednicu je izabrana Vedrana Kovač Vrana, a imenovani su i novi članovi Nadzornog odbora (Aleksandra Mikić-Grginčić, Sanja Graša i Gordana Šutej) te Upravnog odbora (Ana Sudarević i Martina Barišić). Za blagajnicu je izabrana Anita Malkoč Bišćan.

Nova predsjednica Društva obratila se članovima Skupštine uz zahvalu i najavu aktivnosti koje slijede u idućem mandatu rada Društva.

Na Skupštini je donesena i odluka da će delegati Društva na 45. Skupštini HKD-a biti Marina Kundić i Lorena Klokočki.

Nakon diskusije i zaključivanja svih točaka dnevnoga reda, novoizabrana predsjednica Društva Lidija Šajatović zahvalila je okupljenim članovima na ukazanom povjerenju te zaželjela uspješnu suradnju sa svim postojećim i budućim članovima Društva, kao i s matičnom ustanovom koja je uvijek aktivno i konkretno (financijski, infrastrukturno) podržavala rad Društva.

PRIKAZI, INTERVJUI I RAZMIŠLJANJA

Autor fotografije: Marinko Polović

PRIKAZ KNJIGE: *KRATKA POVIJEST KNJIŽNICA I NAKLADNIKA: S KODOVIMA I APLIKACIJAMA*

Lorena Klokočki, dipl. knjižničarka

Hrvatsko knjižničarsko društvo

lorenacackovic999@gmail.com

AUTORICA dr. sc. Ivana Hebrang Grgić, docentica, od 2017. g. predstojnica Katedre za knjigu i nakladništvo na Odsjeku za informacijske i komunikacijske znanosti Sveučilišta u Zagrebu, nastavlja svoju znanstvenu produkciju novom knjigom pod nazivom *Kratka povijest knjižnica i nakladnika: s kodovima i aplikacijama*.

U uvodu ovog priručnika autorica kao ciljanu publiku ističe studente kojima bi ovaj skraćeni povijesni prikaz trebao služiti za dobivanje pregleda nad najznačajnijim povijesnim

događanjima kada je riječ o razvoju pisama, tiska, nakladništva i knjižnica. Ovaj povijesni pregled fokusirao se uglavnom na europski civilizacijski krug, ali uključuje povijesne podatke i iz drugih dijelova svijeta, poput Bliskog i Dalekog istoka te s američkog kontinenta. Ovo će djelo uvelike koristiti i znanstvenoj zajednici zbog iscrpnog popisa literature, a pisano je na način da potiče čitatelja na ponavljanje i istraživanje tijekom procesa čitanja.

Posebnost ovog priručnika istaknuta je već u

samom podnaslovu, a to je korištenje QR kodova, odnosno kodova za brzi pristup, koji se mogu pronaći kroz cijelu knjigu, a služe kao poveznice na izvore poput slika ili digitaliziranih zbirki. Kao dodatak ovom priručniku razvijena je aplikacija za ponavljanje i učenje koja je namijenjena čitateljima. Aplikaciji se pristupa putem QR koda na početku priručnika te se korisniku omogućava pristup online kvizu za ponavljanje gradiva prema poglavljima u knjizi. U promociji knjige također se koriste i društvene mreže, konkretno Facebook i Twitter, koje donose najvažnije podatke o knjizi, odgovore na pitanja za provjeru znanja i slične sadržaje. Ovo je izrazito zanimljiv i interaktivan način pristupanja gradivu, koje će zasigurno motivirati studente koji će posegnuti za ovim djelom tijekom učenja.

Priručnik je podijeljen je u osam cjelina. Prva se odnosi na stare civilizacije istoka u kojem čitatelji mogu saznati o počecima komunikacije pismom, koje su sve vrste pisma postojale i na koji su se način pojavljivale u primjerice Mezopotamiji, Egiptu, Kini i dolini Inda. Sljedeće poglavlje odnosi se na Grčku i Rim, a u njima autorica iznosi najvažnije informacije vezane za pismo, jezik, izdavaštvo, nakladništvo i knjižnice te ostale pojave u kretsko-mikenskoj kulturi, klasičnoj i helenističkoj Grčkoj, te kod Etruščana i Rimljana. Poglavlje o srednjem vijeku obrađuje povijesno razdoblje nakon pada Zapadnog Rimskog Carstva, a analizira povijesne događaje u Europi i u Hrvatskoj, što se događalo s antičkim nasljeđem, kako se razvijala proizvodnja knjiga, kako su se razvijale knjižnice, koja je bila uloga Crkve u očuvanju, ali i u cenzuriranju pisane riječi. U

ovom se poglavlju autorica osvrnula i na povijesne događaje u Bizantskom Carstvu, arapskom svijetu, te u civilizacijama Dalekog istoka.

Značajnu prekretnicu označio je izum tiska kojem je posvećeno poglavlje u kojem autorica opisuje razne tiskarske procese, pojavu i razvoj tiskarskog stroja te širenje tiskara u Europi i Hrvatskoj. Autorica analizira odnos pismenosti, tiskarstva, nakladništva, kontrole i cenzure u Europi i Hrvatskoj u 16. stoljeću. U 17. i 18. stoljeću tisak i tiskare sve su raširenije te sve češće počinju izlaziti bibliografije, pojavljuju se enciklopedije, sve se više razvija knjižarstvo, mijenja se oprema knjiga, počinju izlaziti dnevne novine i sve se značajnije razvijaju knjižnice. Ni Hrvatska ne zaostaje za Europom u navedenim procesima. U Zagrebu je 1607. g. osnovana preteča Nacionalne i sveučilišne knjižnice, formira se Akademija koja je početak Sveučilišta u Zagrebu te se pokreću prve tiskare.

U periodu od Francuske revolucije do Prvog svjetskog rata ističe se važnost Deklaracije o pravima čovjeka i građanina za slobodu govora, pisanja i tiska. Crkvene i samostanske knjižnice postaju vlasništvo naroda, otvaraju se javne knjižnice čime se potiče širenje pismenosti i razvoj knjižničarstva. Nastavljaju se inovacije, razvoj i širenje tiska, a sve popularnija postaju djela lake književnosti koje doprinose daljnjem širenju pismenosti, osobito među nižim društvenim slojevima. Samim time i knjižarstvo doživljava procvat. Zbog sve veće produkcije knjiga izrađuju se retrospektivne, nacionalne i specijalizirane bibliografije, a započinje i regulacija autorskog prava.

Posljednje poglavlje obrađuje razdoblje od Prvog svjetskog rata do početka 21. stoljeća koje obilježava snažan razvoj društva, znanosti i kulture, pojavljuju se novi mediji i formati (zvučne knjige, mikrofilm, knjige na CD-u, elektroničke knjige), a proizvodnja knjiga će rasti dok će cijene padati. Zbog sve veće konkurencije od strane novih tehnologija, poput radija, televizije i interneta, sve je važnija brza distribucija knjiga i časopisa, posebice u kontekstu znanstvene komunikacije. Knjižnice postaju informacijsko-dokumentacijski centri te se postojeće vrste knjižnica nastavljaju razvijati i profilirati. Posebice se razvijaju narodne knjižnice koje kao mjesto slobodnog pristupa informacijama pažnju posvećuju raznim vrstama korisnika.

Kombiniranjem tiskane knjige i novih tehnologija autorica se prilagođava novim generacijama koje sve više žive u digitalnom svijetu, ali vjerujem da će zaintrigirati i ostale čitatelje. Čitatelje se nastoji potaknuti na promišljanje i ponavljanje kroz samu strukturu priručnika koji je podijeljen u poglavlja po tematskim cjelinama nakon kojih slijedi promišljanje o najbitnijim informacijama kroz pitanja za ponavljanje. No autorica također potiče daljnje istraživanje pitanjima na koje se odgovori ne mogu pronaći u ovom priručniku već se do njih dolazi samostalnim istraživanjem na temelju literature navedene na kraju priručnika koja služi kao putokaz za one koji žele znati više.

INTERVJU S NOVOM PREDSEDNICOM DRUŠTVA KNJIŽNIČARA KARLOVAČKE ŽUPANIJE LIDIJOM ŠAJATOVIĆ

Razgovarao: Miroslav Katić

LIDIJA Šajatović, nova predsjednica Društva knjižničara Karlovačke županije, diplomirana je knjižničarka, zaposlena u Gradskoj knjižnici "Ivan Goran Kovačić" Karlovac od 2008. g. Trenutno radi kao informator na Informativno-posudbenom odjelu. Članica je Komisije za narodne knjižnice Hrvatskoga knjižničarskog društva, bavi se organizacijom kulturnih i obrazovnih programa, promotivnim aktivnostima, izlučivanjem i otpisom dotrajale i zastarjele građe, vodi knjižnične statistike te koordinira zdravstveni ciklus predavanja *Znanjem do zdravlja*. Članica je uredništva časopisa Društva knjižničara Karlovačke županije *Kalibar*.

Kao nova predsjednica Društva, kojim se segmentima rada namjeravate najviše posvetiti te hoćete li, s obzirom na trenutnu krizu vezanu uz pandemiju, određene planirane programe i projekte Društva odgađati ili prilagoditi postojećim uvjetima?

Ono što bih svakako sljedeće godine voljela realizirati jest *Okrugli stol: Knjižnica 21. stoljeća - razmišljanja knjižničara u svjetlu novih pravilnika i standarda* koji je trebao biti održan ove godine u travnju u suradnji s Matičnom službom Karlovačke županije. Okrugli stol prijavljen je na natječaj Ministarstva kulture i medija za sljedeću godinu i nadam se da će se

svakako održati, uživo ili putem platforme Zoom. Mislim da se planovi i programi bilo kojeg poslovanja, pa tako i našeg malog Društva, ne smiju zaustaviti, već se, kao i svi, moramo prilagoditi novonastaloj situaciji. Upravo bih se u sljedećoj godini htjela više posvetiti segmentu prijave i provedbe projekata. Mislim da kao Društvo imamo dobre šanse za dobivanje sredstava od Grada i to treba iskoristiti.

Što vidite kao najveće nedostatke u dosadašnjem radu Društva? Koje su stvari do sada bile dobre, a kojima treba posvetiti dodatnu pozornost, odnosno promijeniti ili ih poboljšati?

Ne mislim da je produktivno razmišljati o nedostacima u prošlosti, već je smislenije da se posvetimo budućnosti, zar ne? Mislim da ste vi, kao dosadašnji predsjednik obavili dobar posao, uostalom, rezultati govore sami za sebe i trebate biti ponosni na ostvareno. Pritom prvenstveno mislim na realizaciju stručno-znanstvenog skupa i izložbe povodom obilježavanja 100. obljetnice rođenja dr. Ljerke Markić-Čučuković, projekta *Poslovnog knjižničarstva u Karlovačkoj županiji* i nove web stranice Društva. Ono što bih voljela jest da se i članovi Društva više uključe u rad i promociju Društva, tj, promociju svojih knjižnica, rada i aktivnosti. Bilo bi dobro da svi zajedno pratimo i podržavamo rad knjižnica Karlovačke županije jer uvijek možete naučiti nešto novo i primjenjivo u osobnom radu.

Kao potpredsjednica Društva sudjelovali ste u realizaciji programa *Obilježavanje 100. godišnjice rođenja dr. Ljerke Markić Čučuković*

koje je Društvo realiziralo u suradnji s Gradskim muzejom, Zakladom Čučuković te HKD-om. Planirate li intenzivirati suradnju s drugim udrugama i institucijama, ali i povezati se s drugim regionalnim knjižničarskim društvima?

Tako je, moderirala sam spomenuti skup i upravo mi je to iskustvo pokazalo da potencijali Društva nisu mali. Svakako se nadam ostvarenju suradnje s pojedincima i ustanovama s kojima bismo mogli realizirati programe koje možda ne bismo mogli sami. U današnje vrijeme, suradnja je ključna, na taj način promoviramo svoj i upoznajemo tuđi rad i iskustva. Suradnja s regionalnim društvima knjižničara nešto je na čemu trebamo poraditi. Već smo surađivali sa Zagrebačkim knjižničarskim društvom, u smislu stručnih posjeta, no to nije dovoljno. Ako epidemiološka situacija bude bolja, bilo bi zanimljivo posjetiti kolege u nekoj od hrvatskih knjižnica te organizirati susret s članovima tog regionalnog društva. Zanimljiva je bila tema okruglog stola održanog prošle godine u Varaždinu u organizaciji Knjižničarskog društva Varaždinske županije: *Knjižničarska društva – nositelji stručnog razvoja: u povodu 70. obljetnice Knjižničarskog društva Varaždinske županije*. Ako se ne varam, i vi ste, Miroslave, bili jedan od govornika. Dakle, u tom smjeru treba ići; povezati se s kolegama na nacionalnoj razini i razvijati rad Društva.

Vaš prvi korak u dosadašnjem mandatu bio je sponzoriranje TEDxKarlovacLibrary konferencije kako bi se osigurala bolja vidljivost Društva. Smatrate li da je uloga i važnost knjižnica i knjižničarstva u društvu dovoljno vidljiva? Hoćete li, i ako da, na koje

načine, zagovarati knjižnice i knjižničarstvo kroz rad Društva?

TEDxKarlovacLibrary je konferencija koja je svojim prvim održavanjem, a bilo je to 2019. g., privukla golemo zanimanje lokalne zajednice. Konferencija je to koja je podjednako privukla pažnju građana, kao i sponzora. Smatram da TEDxKarlovacLibrary može poslužiti kao odlična platforma za promociju. Zato sam na održanoj izornoj skupštini i predložila da Društvo prvi puta bude sponzor. Sretna sam što su članovi podržali moj prijedlog i nadam se da ćemo u skoroj budućnosti imati i roll-up banner s kojim ćemo se još bolje prezentirati u javnosti. Prije izrade bannera čeka nas i promjena logotipa kojim ćemo osvježiti i osuvremeniti izgled Društva. Mislim da je u samoj srži rada i funkcioniranja regionalnih knjižničkih društava zagovaranje knjižnica i promicanje struke. Nisam jedna od onih koji misle da vrijeme knjižnica prolazi, naprotiv; niti smo suvišni, niti nam opseg posla pada, a ova čudna vremena najbolje pokazuju koliko korisnicima nedostaje knjižnica. Jer prostor knjižnice više nije što je bio; uloga knjižnice se konstantno redefinira i ako želite napraviti dobru uslugu ili program, morate se konstantno dokazivati. I to dokazivanje proizlazi upravo iz zagovaranja i vidljivosti knjižnica, a Društvo je idealan katalizator za to.

5. U kojem smjeru smatrate da se razvija današnje knjižničarstvo? Postoje li određeni trendovi u knjižničarstvu koji nisu dovoljno, ili nisu uopće, a trebali bi biti implementirani u daljnji razvoj DKKŽ-a?

Knjižničarstvo danas predstavlja ogroman spektar djelatnosti; od istraživačkog rada, rada s korisnicima, marketinga, pa sve do poslova produkcije i organizacije. Danas se knjižničar uistinu konstantno mora educirati i pratiti moderne trendove; u protivnom ste nevidljivi. Moderni trendovi, u prvom redu, podrazumijevaju korištenje tehnologija i tu je neophodna edukacija nas knjižničara, koji su od ožujka ove godine, uslijed pojave koronavirusa radili sjajne programe te se snalazili s minimumom financijskih sredstava. Što se tiče Društva, zadovoljna sam što imamo web stranicu i Facebook profil; oboje od ove godine administrira kolegica Sanja Graša, djelatnica Knjižnice za mlade Gradske knjižnice „Ivan Goran Kovačić“ i na tome sam joj zahvalna. Bilo bi dobro da časopis Društva Kalibar koji izlazi u online obliku podignemo na višu razinu, u smislu da to bude recenzirani časopis i da radovi pristižu iz cijele Hrvatske, no to su planovi za budućnost koje tek moramo ostvariti.

www.dkkz.com/kalibar